

IZGRADNJA AUTOBUSNOG KOLODVORA I UVOĐENJE JAVNOG GRADSKOG PRIJEVOZA U GRADU SINJU I OKOLNIM MJESTIMA

Liović, Jelena

Graduate thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split / Sveučilište u Splitu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:228:721053>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-27**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University Department of Professional Studies](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
SVEUČILIŠNI ODJEL ZA STRUČNE STUDIJE

Stručni diplomski studij Računovodstvo i financije

JELENA LIOVIĆ

ZAVRŠNIRAD

**IZGRADNJA AUTOBUSNOG KOLODVORA I
UVOĐENJE JAVNOG GRADSKOG PRIJEVOZA U
GRADU SINJU I OKOLNIM MJESTIMA**

Split, rujan 2023.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
SVEUČILIŠNI ODJEL ZA STRUČNE STUDIJE

Stručni diplomski studij Računovodstvo i financije

JELENA LIOVIĆ

ZAVRŠNIRAD

**IZGRADNJA AUTOBUSNOG KOLODVORA I
UVOĐENJE JAVNOG GRADSKOG PRIJEVOZA U
GRADU SINJU I OKOLNIM MJESTIMA**

Split, rujan 2023.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
SVEUČILIŠNI ODJEL ZA STRUČNE STUDIJE

Stručni diplomski studij Računovodstvo i financije

Predmet: Ocjena investicijskih projekata u MS Excelu

Z A V R Š N I R A D

Kandidat: Jelena Liović, bacc. oec.

Naslov rada: Izgradnja autobusnog kolodvora i uvođenje javnog gradskog prijevoza u gradu Sinju i okolnim mjestima

Mentor: dr.sc. Marko Miletić, profesor stručnog studija

Split, rujan 2023.

Sadržaj

SAŽETAK.....	1
SUMMARY	2
1. Uvod.....	3
2. Analiza osnovnih pokazatelja	4
2.1. Opis geografske cjeline	4
2.2. Demografski te odgojno-obrazovni pokazatelji	6
2.3. Struktura nezaposlenih i pokazatelji nezaposlenosti	12
2.4. Proračunski pokazatelji jedinica lokalne samouprave.....	16
2.4.1. Proračunski pokazatelji grada Sinja	20
2.4.2. Proračunski pokazatelji grada Trilja.....	21
2.4.3. Proračunski pokazatelji općine Hrvace	21
2.4.4. Proračunski pokazatelji općine Dicmo.....	21
2.4.5. Proračunski pokazatelji općine Otok.....	22
2.5. Poslovanje privatnog sektora.....	22
3. Analiza postojećih aktivnosti.....	27
3.1. Demografske mjere.....	27
3.2. Aglomeracija Sinj.....	32
3.3. Komunalni otpad	32
3.4. Poduzetništvo, obrtništvo i zapošljavanje	34
4. Projekt povezivanja JLS javnim gradskim prijevozom	37
4.1. Osnovni pokazatelji	37
4.2. Preduvjeti.....	39
4.3. Mogućnosti EU fondova.....	40
4.4. Izdvajanja iz lokalnih proračuna.....	41
5. Ekonomsko financijska analiza.....	45
5.1. Projekcija ulaganja	45
5.2. Projekcija prihoda.....	46
5.3. Projekcija rashoda.....	48
5.3.1. Projekcija troškova plaće zaposlenika.....	48
5.3.2. Projekcija ulaganja prema izvorima sredstava	49
5.3.3. Projekcija amortizacije tijekom eksploatacije projekta.....	50
5.3.4. Otplata kredita tijekom eksploatacije projekta.....	51
5.3.5. Projekcija materijalnih troškova tijekom eksploatacije projekta	51
5.3.6. Projekcija rashoda	52

5.3.7. Projekcija računa dobiti i gubitka.....	53
6. Ocjena učinkovitosti	55
6.1. Razdoblje povrata ulaganja	55
6.2. Analiza osjetljivosti	58
7. Zaključak.....	61
Popis literature.....	62
Popis tablica i slika.....	64

SAŽETAK

Izgradnja autobusnog kolodvora i uvođenja javnog gradskog prijevoza u gradu Sinju i okolnim mjestima

Ovim radom učinjena je financijsko ekonomska analiza projekta izgradnje autobusnog kolodvora te uvođenje javnog gradskog prijevoza za stanovnike grada Sinja, ali i ostalih okolnih jedinica lokalne samouprave i to za grad Trilj te općine Hrvace, Dicmo i Otok. Kako bi se uveo javni gradski prijevoz bilo je potrebno učiniti analizu demografskih te odgojno-obrazovnih pokazatelja, kao i analizu pokazatelja nezaposlenosti i zaposlenosti, kroz javno dostupne statističke izvještaje. Rad je koncipiran na način da se uvodno prikaže geografski položaj i površina promatranih jedinica, što je od iznimne važnosti radi utvrđivanja potrebe za gradskim prijevozom, a potom su analizirani spomenuti pokazatelji uz analizu proračunskih pokazatelja promatranih jedinica lokalne samouprave te analiza postojećih demografskih aktivnosti i aktivnosti poticanja zapošljavanja u privatnom sektoru, ali i u javnom sektoru. Potom se pristupilo izradi analize potrebnih parametara za izgradnju autobusnog kolodvora i uvođenja javnog gradskog prijevoza, a konačno je napravljena ekonomska financijska analiza projekta kroz ocjenu učinkovitosti analizom razdoblja povrata ulaganja te analizom osjetljivosti projekta, a za što je prethodno bilo potrebno projicirati prihode, rashode, temeljna ulaganja u osnovna sredstva te projekciju ulaganja prema izvorima sredstava. Zaključno se donosi konačan ishod analize, uz neka osobna razmatranja autorice.

Ključne riječi: grad Sinj, grad Trilj, općina Hrvace, općina Dicmo, općina Otok, autobusni kolodvor, javni gradski prijevoz, demografija, demografska revitalizacija

SUMMARY

Construction of the main bus station and inducting of public transportation for the city of Sinj and surrounding area

This master's thesis was made as a financial and economic analysis for the project of building the main bus station in city of Sinj and also for inducting the public transportation for the residents of this rural environment, including the city of Trilj and municipalities of Hrvace, Dicmo and Otok. In order to induct the public transport, it was necessary to analyze demographic and educational indicators, as well as to analyze the unemployment and employment indicators, through the analysis of publicly available statistical reports. The concept of the work is to introduce the geographic location of the area, important in order to determine the need for urban transport and the indicators were analyzed along with the analysis of the budget indicators for the local governments. It was also important to analyze existing demographic activities and activities to encourage the employment in the private sector, but also in the public sector. Finally, the economic and financial analysis of the project was made through the economic indicators of the investment return period and sensitivity analysis, for which was previously necessary to project revenues, expenses, basic investments in fixed assets and projection of investments according to sources of funds. In conclusion, the outcome of the analysis is presented, along with some personal considerations of the author.

Key words: city of Sinj, city of Trilj, municipality of Hrvace, municipality of Dicmo, municipality of Otok, main bus station, public transportation, demography, demographic revitalization

1. Uvod

Ovim završnim radom razmatrat će se ekonomsko financijska analiza projekta izgradnje novog autobusnog kolodvora u gradu Sinju te uvođenje javnog gradskog prijevoza u okolnim jedinicama lokalne samouprave i to kao jedna od demografskih mjera za revitalizaciju navedenog područja. Cilj navedenog projekta jest pružiti lokalnom stanovništvu dodanu vrijednost, ali i privući novo stanovništvo radi rješenja gorućeg problema: demografskog sloma promatranog ruralnog područja.

Negativni trendovi u demografiji nastavljaju se na iseljavanje ruralnih područja u potrazi za boljim ekonomskim uvjetima života na drugim mjestima, stoga dolazi do migracija unutar Republike Hrvatske, ali i Europske unije. Međutim, migracije su povezane i s drugim sociološkim čimbenicima, a to su: kasnije osamostaljenje pojedinca, sklapanje brakova u kasnijoj životnoj dobi, dugotrajnije obrazovanje nego što je to bio slučaj prije 20 i više godina, nemogućnost pronalaska stalnog i/ili adekvatnog zaposlenja, visoke cijene nekretnina, učestalost ekonomskih kriza koje se prelijevaju na stanovništvo i slično.

Završni rad obradit će problematiku s kojom se susreću stanovnici mikrolokacije u Republici Hrvatskoj i to stanovnici gradova Sinj i Trilj te općina Hrvace, Dicmo i Otok te će ponuditi jedno od rješenja problema kroz projekt povezivanja promatranih jedinica javnim gradskim prijevozom. Ovdje će se samo uvodno istaknuti kako cijelo navedeno područje nema uslugu javnog gradskog prijevoza, a radi se o području veličine 833 kilometra kvadratna, dok je površina grada Zagreba 641 kilometar kvadratni.

Neki od nužnih parametara, a koje je potrebno analizirati, jesu demografski pokazatelji, odgojno-obrazovni pokazatelji, pokazatelji zaposlenosti i poslovanje privatnog sektora, kako bi se utvrdila prosječna slika stanovnika i učinci koji se žele postići navedenim projektom. Također, potrebno je utvrditi i postojeće demografske mjere i mjere poticanja poduzetništva, a kako bi se stvorio sinergijski učinak više postojećih i potencijalnih mjera.

2. Analiza osnovnih pokazatelja

2.1. Opis geografske cjeline

Grad Sinj je grad na sjeverozapadnom rubu Sinjskog polja, u dolini rijeke Cetine, podno stare tvrđave u Dalmatinskoj zagori te administrativno pripada Splitsko-dalmatinskoj županiji, ukupne površine od 194,27 kvadratna kilometra.¹ Naselja u sastavu grada Sinja jesu i Bajagić, Brnaze, Čitluk, Glavice, Gljev, Jasensko, Karakašica, Lučane, Obrovac Sinjski, Radošić, Suhač, Turjaci i Zelovo. Prema posljednjem popisu stanovništva provedenom 2021. godine grad Sinj ima 23.452 stanovnika, što u odnosu na prethodni popis stanovništva čini pad od 5,53%.²

Grad Trilj je smješten u unutrašnjosti Dalmacije, na rijeci Cetini, u zaleđu grada Splita, udaljen svega 25 kilometara zračne linije dok ga na jugozapadu od mora dijeli planina Mosor te administrativno također pripada Splitsko-dalmatinskoj županiji.³ Ukupne je površine 267 km² te mu pripada 26 naselja, dok prema posljednjem popisu stanovništva Državnog zavoda za statistiku, grad Trilj ima ukupno 8.182 stanovnika, što u odnosu na prethodni popis iznosi pad od 10,18%.⁴

Općina Hrvace nalazi se u sjeverozapadnom djelu Splitsko-dalmatinske županije, ukupne površine 210 km², a naselja u sastavu navedene općine jesu: Dabar, Vučipolje, Gornji Bitelić, Donji Bitelić, Rumin, Maljkovo, Potravlje, Satrić, Laktac i Zasiok. Prema zadnjem popisu stanovništva iz 2021. godine ukupan broj stanovnika iznosi 3.203, što u odnosu na prethodni popis čini pad od 13,08%, a u odnosu na ovdje promatranu cjelinu, ovaj pad populacije ujedno je i najgori rezultat od svih promatranih lokalnih sredina.

Općina Dicmo je dio Dalmatinske zagore te je smještena na kopnenom dijelu Splitsko-dalmatinske županije u neposrednoj blizini Splita kao prvog grada po veličini unutar županije, a zauzima značajan geoprometni položaj te sa sjeverne strane graniči s gradom Sinjem, istočno s gradom Triljem, južno s općinom Dugopolje i zapadno s općinama Muć i Klis te općinu Dicmo čini sedam naselja: Dicmo Ercegovci, Dicmo Kraj, Dicmo Krušvar, Dicmo Osoje,

¹ Mrežna stranica grada Sinja, dostupno na www.sinj.hr/grad-sinj/ (18.01.2023.)

² Državni zavod za statistiku, dostupno na www.dzs.gov.hr (18.01.2023.)

³ Mrežna stranica Wikipedije, dostupno na www.hr.wikipedia.org/wiki/Trilj (13.05.2023.)

⁴ Državni zavod za statistiku, dostupno na www.dzs.gov.hr (18.01.2023.)

Dicmo Prisoje, Dicmo Sičane, Dicmo Sušci.⁵ Površina općine Dicmo iznosi 68 km², a prema zadnjem popisu stanovništva, ukupan broj stanovnika iznosi 2.805, što je u odnosu na prethodni popis povećanje od 0,11%.

Općina Otok smještena je na kopnenom dijelu Splitsko-dalmatinske županije, a najvažnije geografske odrednice su Cetina i Kamešnica te polje između njih, Sinjsko polje predstavlja najveće proširenje u gornjocetinskoj dolini koje je stvarala rijeka između Svilaje i Dinare.⁶ Ukupna površina Općine iznosi 94 km², a prema zadnjem popisu stanovništva ukupan broj stanovnika iznosi 4.998, što je pad od 8,70% u odnosu na prethodni popis stanovništva iz 2011. godine.

Ukupna površina ove geografske cjeline, odnosno cetinskog kraja, iznosi 833 km², a da bi se percipirala veličinu prostora, potrebno je napomenuti kako je grad Zagreb ukupne površine od 641 km², sa brojem stanovnika od 769 944⁷, dok je cetinski kraj veći od cijele Međimurske županije, a čija je veličina 729 kilometra kvadratnih⁸. Napominje se i kako Ličko-senjska županija prema zadnjem popisu stanovništva ima svega 167 stanovnika više od cetinskog kraja.⁹

U nastavku se daje tablični prikaz ukupne površine promatranog područja te gustoća naseljenosti.

UKUPNA POVRŠINA I GUSTOĆA NASELJENOSTI			
Redni broj	Naziv	površina (u kilometrima kvadratnim)	gustoća naseljenosti po km ²
1	Sinj	194	120,89
2	Trilj	267	30,64
3	Hrvace	210	14,97
4	Dicmo	68	41,25
5	Otok	94	53,17
UKUPNO		833	51,12

Tablica 1. Ukupna površina i gustoća naseljenosti

Izvor: obrada autorice

⁵ Mrežna stranica općine Dicmo, dostupno na: www.dicmo.hr/opcina (13.05.2023.)

⁶ Mrežna stranica općine Otok, dostupno na: www.opcina-otok.hr/opcina-otok/ (13.05.2023.)

⁷ Državni zavod za statistiku, dostupno na: www.dzs.hr (13.05.2023.)

⁸ Mrežna stranica Međimurske županije, dostupno na: www.medjimurska-zupanija.hr (14.05.2023.)

⁹ Ibidem 7 (14.05.2023.)

2.2. Demografski te odgojno-obrazovni pokazatelji

Demografskim te odgojno-obrazovnim pokazateljima definirat će se sadašnje stanje te demografski potencijal kojeg navedeno područje ima. Na taj način doći će se do podataka o prosječnom stanovništvu promatranog područja, kako bi se utvrdilo za koga se predlaže mjera za postizanje željenog učinaka. Prije svega, u nastavku se daju neki od statističkih pokazatelja.

Prema iznesenim podacima, ukupan broj stanovnika iznosi 42.581, što je u odnosu na prethodni popis stanovništva iz 2011.godine pad od 7,09 %, pri čemu je najveći gubitnik općina Hrvace, s padom od 13,08%.¹⁰

USPOREDBA BROJA STANOVNIKA CETINSKOG KRAJA PREMA POPISU STANOVNIŠTVA 2021.g. i 2011.g.				
Redni broj	Godina/ naziv	2021.	2011.	Rezultat
1	Sinj	23.452	24.826	-5,53%
2	Trilj	8.182	9.109	-10,18%
3	Hrvace	3.144	3.617	-13,08%
4	Dicmo	2.805	2.802	0,11%
5	Otok	4.998	5.474	-8,70%
UKUPNO		42.581	45.828	-7,09%

Tablica 2. Popis stanovništva u promatranim razdobljima

Izvor: obrada autorice

Nadalje, u nastavku se daje prikaz stanovništva prema starosti i spolu¹¹ iz koje je uočljivo je kako je nešto više od 19% ukupnog stanovništva starije od 65 godina, pri čemu se ovdje ističe općina Hrvace, čijih je 23,92% stanovništva te dobi. Obzirom da su u ovoj dobi stanovnici mahom umirovljenici, a i da je u odnosu na prethodni popis stanovništva, zabilježen ukupan pad broj stanovnika od 13,08%, općina Hrvace svakako bi trebala razmišljati i uvođenju javnog prijevoza kao jednu demografskih mjera, čime bi olakšala stanovanje svojim stariji stanovnicima, ali i privukla mlado stanovništvo u svoje administrativno područje, jer je ovdje i pitanje prihoda od prireza porezu na dohodak, ali i od pomoći uplaćenih u proračun, jer pomoći

¹⁰ Popis stanovništva 2021. Državnog zavoda za statistiku, dostupno na: www.dzs.hr (14.05.2023.)

¹¹ Ibidem 10.

se neće uplaćivati općini koja je sama sebi svrha, a postoji i potencijalna opasnost od nemogućnosti izvršenja vlastitih obveza. Također, sve ostale jedinice lokalne samouprave imaju gotovo 1/5 svog stanovništva starijeg od 65 godina, a osim što je to zabrinjavajuće s aspekta demografije, također može biti pokazatelj potrebe za javnim gradskim prijevozom.

Ovdje je još svakako važno za istaknuti i kako je i više nego zabrinjavajući podatak prema kojem općina Hrvace ima 52,86% svoga stanovništva u dobi starijoj od 44 godine, iako su i sve ostale jedinice lokalne samouprave iz promatranog područja u sličnoj situaciji. Uzmemo li u obzir i pad broj stanovnika, uz ove pokazatelje prosječne dobi stanovništva, više je nego jasno da se ovom području već događa demografski slom.

STANOVNIŠTVO PREMA STAROSTI I SPOLU								
Redni broj	Naziv	ukupno	muškarci	žene	dob 0-24	dob 25-44	dob 45-64	dob od 65 +
1	Sinj	23.452	11.608	11.844	6.461	5.976	6.692	4.323
2	Trilj	8.182	4.127	4.055	2.364	1.845	2.322	1.651
3	Hrvace	3.144	1.624	1.520	777	705	910	752
4	Dicmo	2.805	1.408	1.397	846	662	760	537
5	Otok	4.998	2.529	2.469	1.508	1.243	1.401	846
UKUPNO		42.581	21.296	21.285	11.956	10.431	12.085	8.109

Tablica 3. Stanovništvo prema starosti i spolu

Izvor: obrada autorice

Osim podataka o dobu i spolu stanovništva promatranog područja, za analizu su potrebni još neki podaci: struktura obrazovanja stanovništva, broj odgojno-obrazovnih institucija kao i broj polaznika istih. Također, potrebni su i statistički podaci Hrvatskog zavoda za zapošljavanje o broju i strukturi nezaposlenog stanovništva.

U nastavku se daje tablica strukture stanovništva starijeg od 15. godina prema obrazovanju¹² za cijelo promatrano područje, a prema podacima Državnog zavoda za statistiku iz Popisa stanovništva za 2021. godinu.

STRUKTURA STANOVNIŠTVA STARIJEG OD 15 GODINA PREMA OBRAZOVANJU							
R. br.	Naziv	Ukupno	Bez obrazovanja	Osnovo obrazovanje	Srednjoškolsko obrazovanje	Visoko obrazovanje	Nepoznato
1	Sinj	19.892	196	3214	12785	3694	3
2	Trilj	6.984	96	1881	4262	741	4
3	Dicmo	2.354	24	547	1542	241	0
4	Hrvace	2.750	78	599	1782	289	2
5	Otok	4.170	49	995	2732	393	1
Ukupno		36.150	443	7236	23103	5358	10

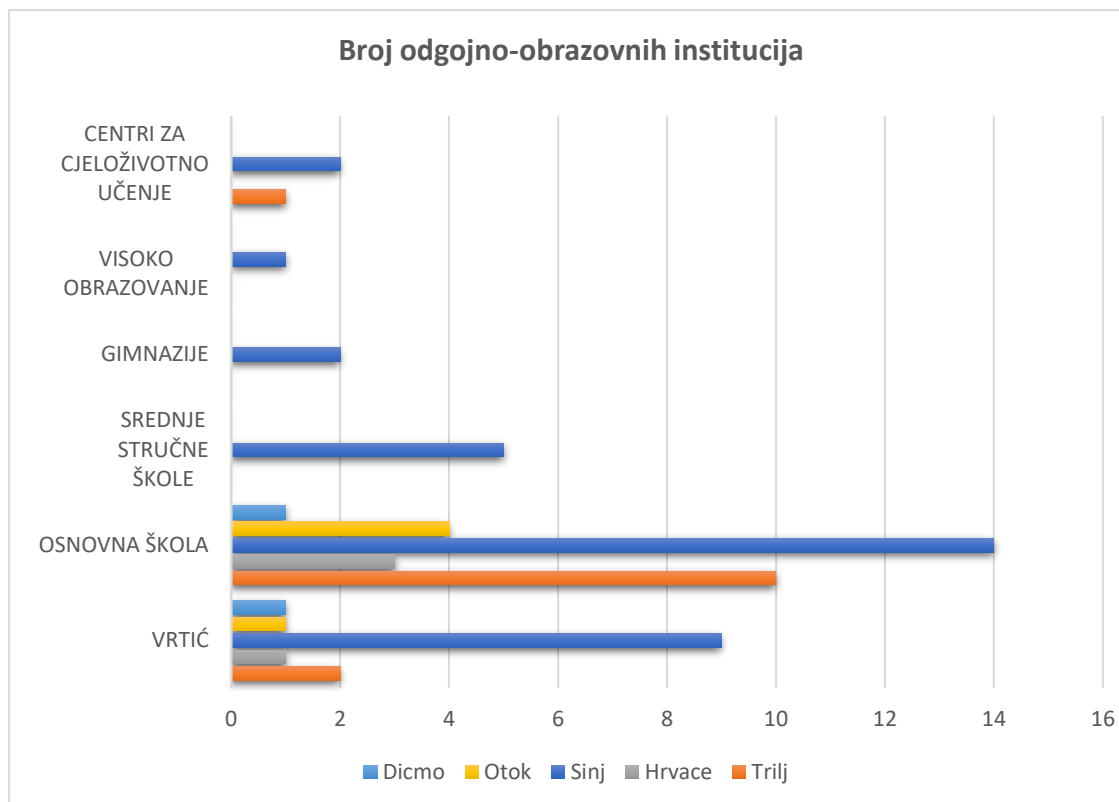
Tablica 4. Struktura stanovništva starijeg od 15. godina života prema obrazovanju

Izvor: obrada autorice

Iz priložene tablice vidljivo je kako je najviše zastupljeno stanovništvo sa srednjom stručnom spremom i to 63,91% od ukupnog stanovništva. Zatim je zastupljeno stanovništvo koje ima osnovno obrazovanje, pri čemu se ističe kako je ovdje uključeno i stanovništvo sa završenom osnovnom školom, kao i ono koje nije završilo cijelo osnovno obrazovanje, ukupno je takvih stanovnika 20,02%. Nadalje, 1,23% ukupnog stanovništva je bez ikakve škole, dok je 14,82% stanovništva visoko obrazovano. Najviše visokoobrazovanog stanovništva je u gradu Sinju (18,57%), dok ih je najmanje u općini Dicmo (9,42%).

U nastavku se daje grafički prikaz broja odgojno-obrazovnih institucija, a za promatrano područje.

¹² Popis stanovništva 2021. Državnog zavoda za statistiku, dostupno na: www.dzs.hr (14.05.2023.)

Slika 1. Broj odgojno obrazovnih institucija na promatranom području

Izvor: obrada autorice

Iz ovog grafikona najjasnije se vidi ranije spomenuti demografski slom. Na cijelom promatranom području, koje je, kako je već ranije istaknuto, područje veće od područja grada Zagreba te nema usluge javnog gradskog prijevoza, nalazi se svega 14 vrtića, 32 osnovne škole, od čega je većina područnih škola, pet srednjih stručnih škole i dvije gimnazije, pri čemu se sve srednje škole nalaze u gradu Sinju, zajedno s jedinom institucijom za visoko obrazovanje - nedavno otvoren studij „Mediterska poljoprivreda“. U broj osnovnih škola uključene su i područne škole, i to njih 21, od koji neke imaju i manje od 10 učenika. Broj osnovnih škola u direktnoj je korelaciji s padom broja stanovnika, jer se padom broja stanovnika, što radi prirodnog negativnog prirasta, a što radi iseljavanja, smanjuje potreba za brojem razrednih odjeljenja. Primjerice, u područnoj školi Bitelić u općini Hrvace, nema više od deset učenika.

Nije realno očekivati da će se s padom broja obrazovnih institucija povećavati broj stanovnika jer su oni već negdje drugdje započeli svoj obrazovni proces, kojeg će na tim drugim mjestima nastaviti. Sve manji broj obrazovnih institucija također je rezultat loših demografskih mjera i na lokalnoj i na državnoj razini, jer demografske mjere koje se u javnosti ističu kao demografske

mjere, to u svojoj suštini i nisu, jer demografske mjere jedne nestajuće nacije nikako ne mogu ovisiti o intelektualnim kapacitetima pojedinih lokalnih političara niti će se netko odlučiti na migracije isključivo radi demografskih mjera.

Ovdje se ističe i nedovoljan broj centara za cjeloživotno obrazovanje pa i oni stanovnici koji se nalaze na ovom području, u slučaju potrebe za dodatnim obrazovanjem moraju putovati u Split, koji je od Sinja udaljen 36 kilometara. Također, obzirom na broj visokoobrazovnih institucija, bilo koji stanovnik ovdje navedenog područja, ako je primjerice zaposlenik Sveučilišta u Splitu, a ne radi na novoosnovanom studiju „Meditranska poljoprivreda“, također mora putovati međumjesnim prijevozom, a koji je u privatnom vlasništvu. Privatno vlasništvo prijevoznika ovdje se ističe radi cilja kojeg svaki poduzetnik ima, a to je ostvarivanje dobiti, dok kod gradova i općina koji su vlasnici tvrtki za javni gradski prijevoz, cilj javnog prijevoza nije ostvarivanje dobiti već stvaranje dodane vrijednosti za stanovništvo, bez akumulacije gubitka.

U nastavku se daje tablični prikaz broja upisane djece u vrtićke skupine, kao i broj djece upisane u osnovne škole, usporedba školske godine 2011./2012., i 2021./2022.¹³, a radi toga što su u obje godine učinjeni popisi stanovništva pa su brojke usporedive s ostalim statističkim pokazateljima, uz napomenu kako ovdje nisu istaknuti podaci o upisima u srednje škole, obzirom da osim grada Sinja niti jedna druga jedinica lokalne samouprave na promatranom području nema srednju školu.

¹³ Statističko izvješće Državnog zavoda za statistiku, dostupno na Portalu otvorenih podataka: www.data.gov.hr (24.06.2023.)

BROJ POLAZNIKA ODGOJNO-OBRAZOVNIH INSTITUCIJA NA PROMATRANOM PODRUČJU							
Red. broj	Naziv	VRTIČKE SKUPINE 21./22.	VRTIČKE SKUPINE 11./12	REZULTAT	OSNOVNE ŠKOLE 21./22.	OSNOVNE ŠKOLE 11./12.	REZULTAT
1	Sinj	858	821	4,51%	2236	3156	-29,15%
2	Trilj	224	207	8,21%	650	950	-31,58%
3	Hrvace	93	78	19,23%	208	334	-37,72%
4	Otok	155	118	31,36%	381	512	-25,59%
5	Dicmo	89	62	43,55%	22	25	-12,00%
UKUPNO		1419	1286	10,34%	3497	4977	-29,74%

Tablica 5. Broj upisanih polaznika odgojno obrazovnih institucija, usporedba referentnih godina

Izvor: obrada autorice

Iz tablice je razvidno kako dolazi do značajne razlike u broju polaznika vrtića i to način da je na promatranom području upisano 10% više djece u vrtićke skupne nastavne godine 2021./2022., a u odnosu na 2011./2012., dok istovremeno dolazi do značajnog pada broja osnovnoškolaca i to za gotovo 30%. Potencijali razlog radi kojeg dolazi do rasta broja polaznika vrtićkih skupina može biti i u tome što se djeca sve ranije upisuju u takve programe i to mnogo više nego što je to bio slučaj, jer za to sada postoje pedagoški standardi, ali ovako značajan pad broja upisanih u osnovne škole i to pad mnogo veći od pada broja ukupnog stanovništva, može biti i u tome što stanovnici neistinito prijavljuju adresu prebivališta, odnosno pad populacije u razmaku od 10 godina je na razini od 7,09% dok se ukupan broj osnovnoškolaca smanjio za gotovo 30%, radi čega je potrebno istražiti i pokazatelje nezaposlenosti i zaposlenosti.

Ovdje je važno istaknuti i slijedeće: Kada se u promatramo razdoblju usporedi broj polaznika s brojem škola, dolazi se do nekih zanimljivih podataka. Primjerice, u školskoj godini 2011./2012. u 14 osnovnih škola grada Sinja u prosjeku je bilo 225 učenika osnovnih škola, dok je školske godine 2021./2022. istih bilo 159. Nadalje, u općini Hrvace 2011./2012. u 3 osnovne škole bilo je u prosjeku 111 učenika, dok je u školskoj godini 2021./2022. u prosjeku bilo 69 učenika. Dakle, u istoj školskoj godini, u mjestima koja su udaljena svega 20 kilometara jedno od drugog, postoje škole koje pohađaju gotovo dvostruko manje učenika pri čemu je ovdje nužno istaknuti i postojanje područnih školi, što znači da su njihovi osnivači, a radi se o jedinicama lokalne samouprave, dužni plaćati režijske troškove te troškove održavanja zgrada školi te su dužni omogućiti provođenje svih nastavnih procesa, neovisno o broju učenika.

Što se tiče visokog obrazovanja, u nastavku se dalje prikaz ukupnog broja studenta upisanih u akademskoj godini 2021./2022. prema mjestu prebivališta¹⁴ iz čega je vidljivo kako je ukupno upisanih 1660 studenata, što u ukupnom broju stanovnika znači da je 3,90% popisane populacije na jednom od visokih učilišta, a i ovaj dio populacije ima potrebu za javnim gradskim prijevozom. Također, navedena brojka se uklapa u statistiku na državnoj razini jer je od 3.871.833 stanovnika 154.894 upisanih studenata, odnosno 4,00% populacije. Iz promatranog područja, najmanji broj upisanih studenta na broj stanovnika ima općina Otok i to 2,68%.

STUDENTI PREMA GRADU/OPĆINI PREBIVALIŠTA I VRSTI VISOKIH UČILIŠTA (AK.GOD. 21./22.)							
Redni broj	Naziv	Ukupno studenta	Visoke škole	Veleučilišta	Stručni studij	Sveučilišni studij	Umjetničke akademije
1	Sinj	1.018	24	49	270	662	13
2	Trilj	302	4	13	92	190	3
3	Hrvace	113	1	13	32	67	0
4	Dicmo	93	1	4	28	59	1
5	Otok	134	2	5	39	86	2
Ukupno		1.660	32	84	461	1.064	19

Tablica 6. Studenti prema gradu/općini prebivališta i vrsti visokih učilišta

Izvor: obrada autorice

2.3. Struktura nezaposlenih i pokazatelji nezaposlenosti

Kako bi se formirale pravilne ekonomske mjere, koje uključuju uvođenje javnog gradskog prijevoza kao jednu od demografskih mjera, uz sve do sada prikazane pokazatelje, nužno je definirati strukturu nezaposlenih pojedinaca, jer demografskih mjera nema bez niske stope nezaposlenosti.

U nastavku se daje prikaz broja nezaposlenih prema spolu i mjestu stanovanja¹⁵, a u obzir su uzeti referentni podaci za 2011. i 2021. godine.

¹⁴ Statističko izvješće Državnog zavoda za statistiku broj 1705/2022, dostupno na www.dzs.hr (16.05.2023.)

¹⁵ Mrežna stranica Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, dostupno na www.hzz.hr/statistika (08.07.2023.)

**BROJ NEZAPOSLENIH PREMA SPOLU
2011. I 2021.**

Godina	2011	Muškarci	Žene	2021	Muškarci	Žene	rezultat
Sinj	2428	960	1469	1630	712	918	-32,87%
Trilj	1017	426	592	563	217	346	-44,64%
Hrvace	299	113	186	263	97	166	-12,04%
Dicmo	213	86	127	150	70	80	-29,58%
Otok	553	241	310	395	158	237	-28,57%
Ukupno	4510	1826	2684	3001	1254	1747	-33,46%

Tablica 7. Broj nezaposlenih prema spolu i mjestu stanovanja

Izvor: obrada autorice

U promatranom razdoblju došlo je do pada broja nezaposlenih i to ukupno za 33,46%. Ako bismo tomu pridodali i pad broja stanovnika od 7,09%, pad broj zaposlenih dolazi se do podatka da je broj nezaposlenih pao za 26,37%. Svakako je važno istaknuti i kako pad broja nezaposlenih prati i smanjenje broja upisanih osnovnoškolaca, koje je u desetogodišnjem razdoblju na razini od 29,74%. Ova tablica donosi i neke zanimljivosti u smislu da je u općini Hrvace u 2021. došlo do pada broja nezaposlenih od 12,04% u odnosu na 2011., ali je istovremeno došlo i do pada broja stanovnika od 13,08%. Što se tiče nezaposlenosti u 2011., važno je istaknuti i svjetsku ekonomsku krizu 2008.g., čije je posljedice hrvatska ekonomija osjećala još šest godina. Također, 2021. godini došlo je do značajnog pada broja nezaposlenih žena u gradu Sinju, a u odnosu na 2011. godinu za 37,51%.

U nastavku se daje prikaz broja nezaposlenih u odnosu na ukupno stanovništvo.¹⁶

¹⁶ Obrada podataka iz Popisa stanovništva 2021. i statistika Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (09.07.2023.)

USPOREDBA BROJA STANOVNIKA I BROJA NEZAPOSLENIH ZA 2021. I 2011.								
R. br.	Naziv mjesta	Broj stanovnika 2021	Broj nezaposlenih 2021	Rezultat 2021	Broj stanovnika 2011	Broj nezaposlenih 2011	Rezultat 2011	Ukupno
1	Sinj	23452	1630	6,95%	24826	2428	9,78%	-2,83%
2	Trilj	8182	563	6,88%	9109	1017	11,16%	-4,28%
3	Hrvace	3144	263	8,37%	3617	299	8,27%	0,10%
4	Dicmo	2805	150	5,35%	2802	213	7,60%	-2,25%
5	Otok	4998	395	7,90%	5474	553	10,10%	-2,20%
UKUPNO		42581	3001	7,05%	45828	4510	9,84%	-2,79%
U Hrvatskoj		3871833	136816	3,53%	4284889	305333	7,13%	-3,59%

Tablica 8. Broj nezaposlenih u usporedbi s brojem stanovnika, prema referentnim godinama

Izvor: obrada autorice

Iz navedene tablice razvidno je kako došlo do pada broja nezaposlenih u promatranom razdoblju i to: U 2021.g. udio nezaposlenih stanovnika u ukupnom broju stanovnika promatranog područja iznosio je 7,05%, dok je u istom razdoblju, ali na razini cijele Republike Hrvatske ukupna nezaposlenost u ukupnom broju stanovnika iznosila 3,53%. U kriznom razdoblju za hrvatsko gospodarstvo ukupna nezaposlenost iznosila je 7,13%, dok je u promatranom području ukupna nezaposlenost iznosila 9,84%. U promatranom području za 2021. došlo je do pada nezaposlenosti od 2,79%, dok je ukupan pad nezaposlenosti na razini države iznosi 3,59%. Napominje se i kako su sve jedinice lokalne samouprave iz promatranog područja ostvarile pad nezaposlenosti, osim općine Hrvace, koja je zabilježila rast nezaposlenosti od 0,10%.

U nastavku se daje prikaz broja nezaposlenih prema dobi za 2021. godinu.¹⁷

¹⁷ Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, dostupno na www.hzz.hr/statistika (09.07.2023.)

BROJ NEZAPOSLENIH PREMA STAROSTI 2021					
2021	15-24	25-44	45-59	60+	UKUPNO
Sinj	269	672	556	133	1630
Trilj	126	201	198	38	563
Hrvace	43	92	108	20	263
Dicmo	33	52	55	10	150
Otok	69	150	153	23	395
Ukupno	540	1167	1070	224	3001

Tablica 9. Broj nezaposlenih prema starosti, 2021.

Izvor: obrada autorice

Iz navedene tablice razvidno je kako je najveći broj nezaposlenih osoba u 2021.g. bio u gradu Sinju i to ukupno 1630 osoba, odnosno 6,95% ukupnog stanovništva. Taj podatak, sam po sebi, nije osobito zabrinjavajući, uzimajući u obzir podatak da je na cijelom promatranom području ukupan udio nezaposlenih u ukupnom stanovništvu 7,05%. Donekle razumljiva jest nezaposlenost mladog stanovništva (od 15 do 24), jer su oni najčešće s najmanje radnog iskustava te se zapošljavaju pretežno sezonski u različitim turističkim sredinama, kao i oni koji jesu stariji od 60 godina života, obzirom da im nedostaje po nekoliko godina straža za umirovljenje. Međutim, zabrinjavajući podatak jest to što je u ukupnom nezaposlenom stanovništvu većina onih koji bi trebali biti najviše radno aktivni, a to je stanovništvo od 25 do 59 godina života, koji čine većinu nezaposlenih.

U nastavku se daje broj nezaposlenih prema obrazovanju 2021.¹⁸

BROJ NEZAPOSLENIH PREMA OBRAZOVANJU 2021.				
2021	Osnovna	Srednja	Fakultet	Ukupno
Sinj	213	1212	205	1630
Trilj	96	420	47	563
Hrvace	34	207	22	263
Dicmo	27	109	14	150
Otok	60	302	33	395
Ukupno	430	2250	321	3001

Tablica 10. Broj nezaposlenih prema obrazovanju

Izvor: obrada autorice

¹⁸ Mrežna stranica Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, dostupno na www.hzz.hr/statistika (09.07.2023.)

Iz tablice je razvidno kako je najviše nezaposlenih onih koji su završili srednjoškolsko obrazovanje i to za promatrano područje iznosi 74,97 %, ali je i u svim jedinicama lokalne samouprave najveći broj nezaposlenih sa srednjom stručnom spremom. Međutim, taj podatak također nije alarmantan, obzirom da prema Popisu stanovništva iz 2021, struktura stanovništva sa srednjom stručnom spremom iznosi 63,91%. Potom slijede nezaposleni bez osnovne škole, oni koji nisu završili cijelo osnovnoškolsko obrazovanje i oni koji su završili osnovnu školu koji čine 14,33% nezaposlenih dok je 10,70% nezaposlenih osoba sa završenim visokim obrazovanjem.

2.4. Proračunski pokazatelji jedinica lokalne samouprave

Za početak ovog dijela analize bilo bi zanimljivo izraziti neke iznose proračuna i ostale podatke iz ovog dijela istraživanja: Grad Zagreb godišnje raspolaže s proračunom od 2.076.367.223 eura¹⁹, odnosno po broju stanovnika je to iznos od 2.696,78 eura. Ukupna vrijednost proračuna Ličko-senjske županije iznosi 62.172.255,13 eura²⁰, odnosno županije koja ima svega 167 stanovnika više od promatranog geografskog područja, po glavi stanovnika iznosi od 1.454,39 eura, dok je ukupan proračun Splitsko-dalmatinske županije vrijednosti 315.436.075,46 eura²¹. Obzirom da promatrano područje spada u Splitsko-dalmatinsku županiju, iznos proračuna po glavi stanovnika iznosi 741,48 eura. Dakle, proračun Ličko-senjske županije pet puta je manji od proračuna Splitsko-dalmatinske županije, ali je broj stanovnika Splitsko-dalmatinske županije gotovo pa deset puta veći, dok je iznos proračuna po glavi stanovnika Ličko-senjske županije gotovo pa dvostruko veći od iznosa proračuna po glavi stanovnika Splitsko-dalmatinske županije. Dalje se ističe i vrijednost proračuna za promatrano područje pa onda i odnos prema broju stanovnika, a koja se u ovom razmatranju nije izlagala, jer su prihodi koji se ostvaruju u gradovima i općinama različiti od onih koji se ostvaruju u županijama, a i proračunski korisnici općina i gradova nisu isti kao i proračunski korisnici županija.

Pregled proračuna također je i bitan radi mogućnosti financiranja projekta izgradnje kolodvora te uvođenja javnog gradskog prijevoza.

¹⁹ Mrežna stranica grada Zagreba, dostupno na: www.zagreb.hr (13.05.2023.)

²⁰ Mrežna stranica Ličko-senjske županije, dostupno na: www.licko-senjska.hr (13.05.2023.)

²¹ Mrežna stranica Splitsko-dalmatinske županije, dostupno na: www.dalmacija.hr (13.05.2023.)

UKUPNI PRORAČUN ZA 2023. godinu				
Redni broj	Naziv	proračun	broj stanovnika	proračun po broju stanovnika
1	Sinj	13.776.627,51 €	23.452	587,44 €
2	Trilj	10.916.281,00 €	8.182	1.334,18 €
3	Hrvace	3.669.450,00 €	3.144	1.167,13 €
4	Dicmo	3.616.527,08 €	2.805	1.289,31 €
5	Otok	5.157.423,00 €	4.998	1.031,90 €
UKUPNO		37.136.308,59 €	42.581	872,13 €

Tablica 11. Ukupni proračun za 2023.g. za promatrane jedinice lokalne samouprave

Izvor: obrada autorice

Iz ove tablice razvidno je kako grad Sinj ima najveći broj stanovnika i najveći proračun. Međutim, odnos proračuna i broja stanovnika rezultira velikim odstupanjem u odnosu na grad Trilj i općine Hrvace, Dicmo i Otok. Ovdje je važno istaknuti i kako gradovi Sinj i Trilj nemaju prirez porezu na dohodak pa su im time i smanjeni prihodi proračuna, ali imaju 74% prihoda od poreza na dohodak, dok općina Hrvace ima stopu prireza od 10%, općina Dicmo stopu prireza od 8%, a općina Otok ima stopu prireza od 5%.²² Iz ovoga tabličnog prikaza vidljivo je i kako grad Trilj, kao grad koji uopće nema prirez porezu na dohodak, ima najveći proračun po broju stanovnika i to iznos od 1.334,18 eura.

Ukupni proračun cetinskog kraja iznos 37.136.308,59 eura, što na broj stanovnika od 42.581 iznosi 872,13 eura po stanovniku, a u nastavku se daje prikaz strukture proračuna po jedinici lokalne samouprave promatranog područja, kako bi se utvrdio način raspolaganja proračunskim sredstvima.

²² Časopis Računovodstvo, revizija i financije, dostupno na www.rrif.hr (13.05.2023.)

STRUKTURA PRORAČUNA ZA PROMATRANO PODRUČJE 2023.					
PRIHODI PRORAČUNA	SINJ	TRILJ	HRVACE	DICMO	OTOK
porezni prihodi	5.246.532,62 €	1.328.555,00 €	879.900,00 €	1.064.424,58 €	1.807.420,00 €
pomoći	6.211.427,43 €	6.924.990,00 €	1.800.000,00 €	1.382.470,12 €	2.398.778,00 €
prihodi od imovine	241.555,51 €	965.256,00 €	475.600,00 €	38.512,62 €	830.977,00 €
prihodi od pristojbi	1.327.228,08 €	802.218,00 €	284.650,00 €	1.328,02 €	97.685,00 €
prihodi prodaje proizv.	59.725,26 €	0,00 €	0,00 €	499.203,18 €	0,00 €
ostali prihodi	597.252,64 €	305.262,00 €	24.000,00 €	41.168,66 €	0,00 €
prihodi od prodaje imo.	92.905,97 €	590.000,00 €	205.300,00 €	589.419,90 €	22.563,00 €
UKUPNO	13.776.627,51 €	10.916.281,00 €	3.669.450,00 €	3.616.527,08 €	5.157.423,00 €
RASHODI PRORAČUNA	SINJ	TRILJ	HRVACE	DICMO	OTOK
rashodi za zaposlene	3.459.950,89 €	1.656.876,00 €	804.000,00 €	2.096.075,68 €	707.812,00 €
materijalni rashodi	4.378.923,62 €	1.384.137,00 €	826.830,00 €	1.373.632,13 €	1.293.956,00 €
financijskih rashodi	28.933,57 €	11.108,00 €	9.000,00 €	13.545,81 €	3.318,00 €
subvencije	258.809,48 €	66.361,00 €	7.000,00 €	3.984,06 €	92.906,00 €
pomoći	14.599,51 €	497.046,00 €	0,00 €	6.640,11 €	0,00 €
naknade građanima	1.957.661,42 €	519.984,00 €	180.000,00 €	173.837,98 €	404.895,00 €
ostali rashodi	3.490.609,86 €	1.033.246,00 €	316.370,00 €	138.911,02 €	426.572,00 €
rashodi za nefin. imov.	1.819.629,70 €	5.305.556,00 €	1.506.250,00 €	1.489.242,90 €	2.227.964,00 €
UKUPNO	15.409.118,05 €	10.474.314,00 €	3.649.450,00 €	5.295.869,69 €	5.157.423,00 €

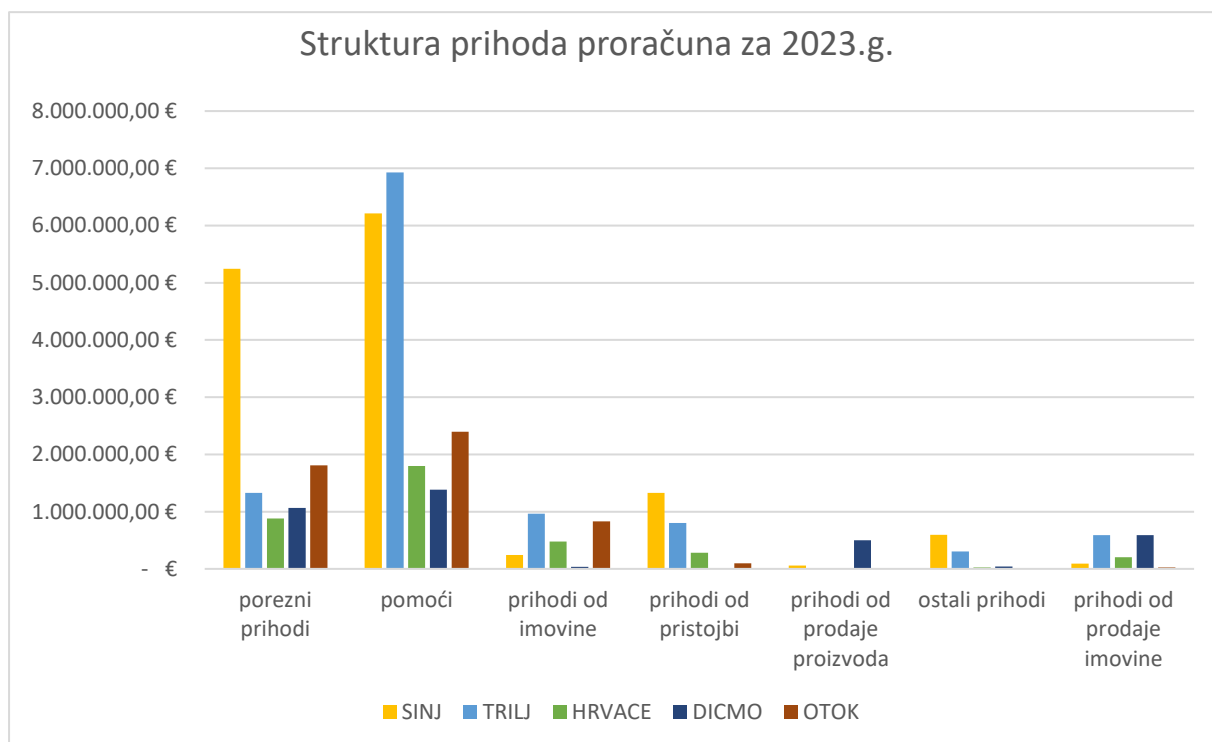
Tablica 12. Struktura proračuna za promatrane jedinice lokalne samouprave²³

Izvor: obrada autorice

Grad Trilj ostvaruje najmanje prihoda od poreza (12,17%), a ima najveći proračun po glavi stanovnika. Nadalje, 63,44% prihoda proračuna odnosi se na pomoći, a pomoći jesu, sukladno članku 4. Zakona o proračunu, tekući i/ili kapitalni prijenosi ostvareni od inozemnih vlada, međunarodnih organizacija, institucija i tijela Europske unije ili od subjekta unutar općeg

²³ Proračuni jedinica lokalne samouprave za 2023.g. dostupni su na ranije navedenim službenim stranicama pojedine jedinice lokalne samouprave

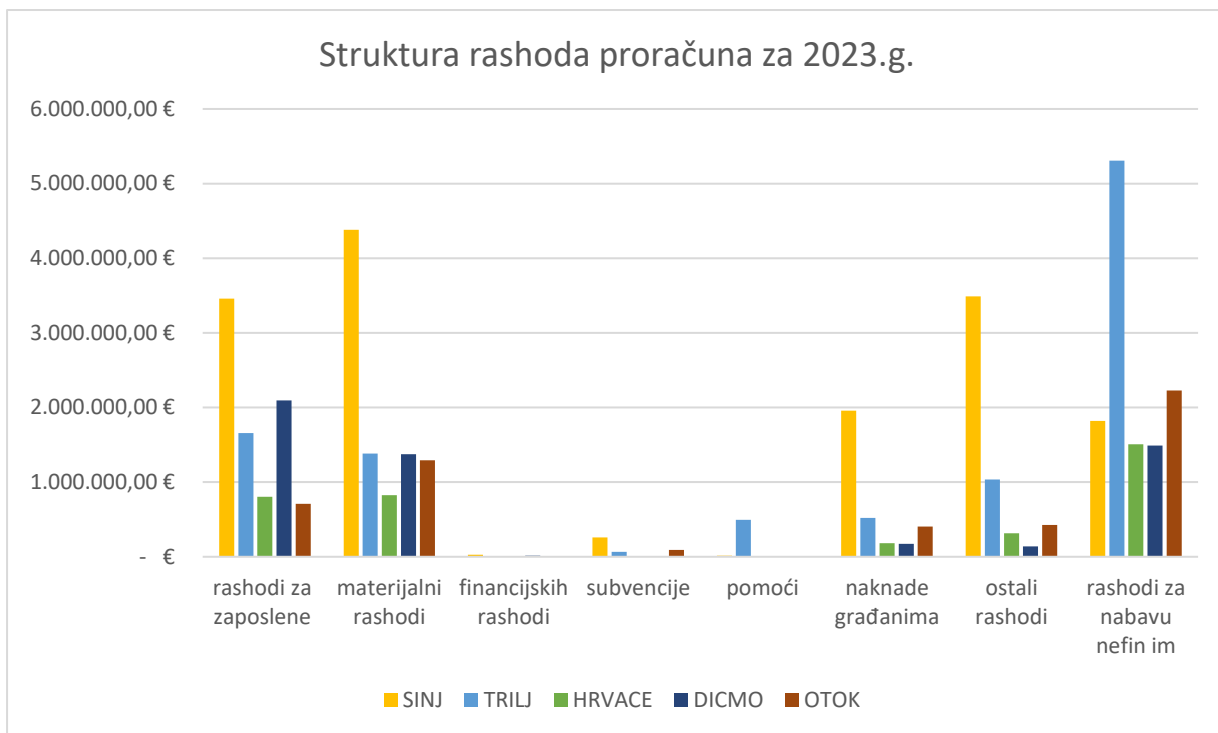
proračuna. Također, u općini Dicmo 39,58% od ukupnih rashoda čine rashodi za zaposlenike, odnosno od ukupnih prihoda potrebno je izdvojiti 57,96% za rashode za zaposlene.

Slika 2. Struktura proračuna za 2023.g.

Izvor: obrada autorice

Ovdje se još ističe i kako grad Sinj i općina Dicmo planiraju ostvariti manjak prihoda u odnosu na rashode i to grad Sinj u iznosu od 1.632.490,54 eura, a općina Dicmo manjak u iznosu od 1.679.342,16 eura, uz napomenu kako je proračun grada Sinja gotovo 4 puta veći od proračuna općine Dicmo. Također, sve općine i gradovi na čijem se području nalazi hidroelektrana Peruča svoje proračune pune i naplatom naknade HEP d.o.o., a sukladno uredbi Vlade Republike Hrvatske propisani su pripadajući postoci naknada za lokalne jedinice.

Slika 3. Struktura proračunskih rashoda za 2023.

Izvor: obrada autora

2.4.1. Proračunski pokazatelji grada Sinja²⁴

Kako je već ranije navedeno, ukupan proračun grada Sinja za 2023. godinu iznosi 13.776.627,51 eura, dok su ukupni rashodi poslovanja planirani na razini od 15.409.118,06 eura te je proračunski deficit u iznosu od 1.632.490,54 eura. Najznačajnije prihode koje proračun grada Sinja ostvaruje jesu prihodi od pomoći (45,08%), dok ostali prihodi jesu: porezni prihodi (38,08%), prihodi od upravnih pristojbi i naknada (9,63%), ostali prihodi (4,33%), prihodi od imovine (1,75%) te prihodi od prodaje roba i usluga (0,43%). Rashodi čine: materijalne rashode (28,84%), rashodi za zaposlene (22,45%), donacije i ostali rashodi (22,22%), naknade građanima i kućanstvima (12,59%), rashodi za nabavu nefinancijske imovine (11,80%), subvencije trgovačkim društvima (1,68%) i preostali dio na pomoći unutar države i finansijske rashode.

²⁴ Mrežne stranice grada Sinja, dostupno na www.sinj.hr (22.07.2023.)

2.4.2. Proračunski pokazatelji grada Trilja²⁵

Ukupni proračun grada Trilja iznosi 10.916.281 euro, dok rashodi iznose 10.474.314 eura te je planiran višak prihoda u iznosu od 441.967 eura. Najznačajniji planirani prihodi jesu prihodi od pomoći (63,44%), a potom slijede porezni prihodi (12,17%), prihodi od imovine (8,84%), prihodi od administrativnih i upravnih pristojbi (7,35%), prihodi od prodaje imovine (5,40%) te ostali prihodi (2,80%). Najznačajniji rashodi odnose se za nabavu nefinancijske imovine (50,65%), rashodi za zaposlene (15,82%), materijalni rashodi (13,21%), ostali rashodi (9,86%), naknade građanima (4,96%), pomoći (4,75%), dok subvencije i financijski rashodi iznose 0,74%).

2.4.3. Proračunski pokazatelji općine Hrvace²⁶

Ukupni proračun općine Hrvace iznosi 3.669.450,00 eura, dok rashodi iznose 3.649.450,00 eura, a planirani višak prihoda iznosi 20.000,00 eura. Najznačajniji planirani prihodi jesu prihodi od pomoći (49,05%), a zatim slijede prihodi od poreza (23,98%), prihodi od imovine (12,98%), prihodi od pristojbi (7,76%), prihodi od prodaje imovine (5,59%) te ostali prihodi (0,65%). Najznačajniji rashodi poslovanja planirani su za materijalne rashode (22,66%), a zatim za rashode za zaposlene (22,03%). Nadalje, planirani su rashodi u kategoriji ostalih rashoda (8,67%) te naknade građanima (4,93%), dok subvencije i financijski rashodi čine najmanji dio planiranih rashoda (0,44%).

2.4.4. Proračunski pokazatelji općine Dicmo²⁷

Ukupni prihodi općine Dicmo iznose 3.616.527,08 eura, dok su planirani rashodi proračuna za 2023. godinu iznose 5.295.869,69 eura pa je planirani manjak prihoda u odnosu na rashode u iznosu od 1.679.342,61 eura. Najznačajniji prihodi jesu prihodi od pomoći (38,20%), a dalje slijede porezni prihodi (29,4%), prihodi od prodaje proizvoda i usluga (13,8%) te prihodi od prodaje imovine (16,3%) te prihodi od imovine i ostali prihodi (2,2%). Najznačajniji rashodi čine rashodi za zaposlene (39,58%), a potom slijede materijalni rashodi (25,94%), rashodi za nabavu nefinancijske imovine (28,12%), naknade građanima (3,28%), ostali rashodi (2,62%), a financijski rashodi, subvencije i pomoći iznose najmanji dio rashoda (0,46%).

²⁵ Obrada podataka iz proračuna navedenog grada, dostupno na: www.trilj.hr (22.07.2023.)

²⁶ Obrada podataka iz proračuna navedenog grada, dostupno na: www.opcina-hrvace.hr (22.07.2023.)

²⁷ Obrada podataka iz proračuna navedenog grada, dostupno na: www.dicmo.hr (22.07.2023.)

2.4.5. Proračunski pokazatelji općine Otok²⁸

Ukupan proračun općine Otok iznosi 5.157.423,00 eura, a u istom iznosu planirani su i rashodi. Najznačajniji prihodi jesu prihodi od pomoći (46,51%), a zatim slijede porezni prihodi (35,05%), prihodi od imovine (16,11%), dok prihodi od pristojbi imovine čine najmanji dio prihoda proračuna (2,33%). Najznačajniji rashodi su rashodi za nabavu nefinancijske imovine (43,20%), a potom slijede materijalni rashodi (25,09%) te rashodi za zaposlene (13,72%), ostali rashodi (8,27%), naknade građanima (7,85), te financijski rashodi i subvencije (1,87%).

2.5. Poslovanje privatnog sektora

U ovom dijelu analizirat će se poslovanje privatnog sektora na navedenom području, a kako bi se utvrdilo tko su proračunski obveznici, u kojoj mjeri sudjeluju u punjenju proračuna te gdje nezaposlene osobe mogu pronaći svoje zaposlenje. Također, uplatama privatnog sektora, ali i uplatama iz državnog proračuna, a koje čine prihode proračuna financirala bi se izgradnja autobusnog kolodvora. Uvodno se ističe kako se na promatranom području nalaze četiri poslovne zone i to, gospodarska zona Kukuzovac u gradu Sinju, radna zona Čaporice u administrativnom području grada Trilja, radna zona Vukove stine u općini Hrvace te radna zona Dicmo 2 u Dicmu, dok općina Otok uopće nema gospodarsku zonu.

U nastavku se daje prikaz zaposlenih osoba po gradovima i općinama prema sjedištu poslodavca za 2020. godinu i 2021. godinu.²⁹

²⁸ Obrada podataka iz proračuna navedenog grada, dostupno na: www.opcina-otok.hr (22.07.2023.)

²⁹ Godišnje izvješće Tržište rada i ljudski potencijali SDŽ 2021. g., publikacija Hrvatskog zavoda za statistiku

BROJ ZAPOSLENIH PO GRADOVIMA I OPĆINAMA PREMA SJEDIŠTU POSLODAVCA				
Redni broj	Naziv	Prosječno zaposleni 2020.	Prosječno zaposleni 2021.	Rezultat
1	Sinj	4989	5145	3,13%
2	Trilj	1353	1439	6,36%
3	Hrvace	587	599	2,04%
4	Dicmo	723	750	3,73%
5	Otok	633	614	-3,00%
UKUPNO		8285	8547	3,16%

Tablica 13. Broj zaposlenih prema sjedištu poslodavca

Izvor: obrada autorice

Iz tablice je vidljivo kako je u svim jedinicama lokalne samouprave, osim u općini Otok, došlo do rasta broja zaposlenih i to ukupno za 3,16% u usporedbi 2021. i 2020. godine, pri čemu najveći rast broja zaposlenih ima grad Trilj i to 6,36%, dok je u općini Otok došlo do pada broja zaposlenih od 3,00%.

U nastavku se daje prikaz broja zaposlenih po gradovima i općinama prema mjestu prebivališta osiguranika.³⁰

BROJ ZAPOSLENIH PO GRADOVIMA I OPĆINAMA PREMA MJESTU PREBIVALIŠTA OSIGURANIKA				
Redni broj	Naziv	Prosječno zaposleni 2020	Prosječno zaposleni 2021.	Rezultat
1	Sinj	8491	8689	2,33%
2	Trilj	2630	2729	3,76%
3	Hrvace	1106	1092	-1,27%
4	Dicmo	1098	1132	3,10%
5	Otok	1719	1780	3,55%
UKUPNO		15044	15422	2,51%

Tablica 14. Broj zaposlenih prema prebivalištu osiguranika

Izvor: obrada autorice

³⁰ Godišnje izvješće Tržište rada i ljudski potencijali SDŽ 2021. g., publikacija Hrvatskog zavoda za statistiku

Iz tablice je razvidno kako je najveći broj zaposlenih u 2021.godini, s mjestom prebivališta u gradu Sinju, što je očekivano, obzirom da grad Sinj ima i najviše stanovnika, a također je došlo do rasta broj zaposlenih u 2021.g., a u odnosu na 2020. godinu i to za 2,33 %. Najveći broj rasta zaposlenih u 2021. godini, a u odnosu na 2020. bilježi grad Trilj i to 3,76%, dok jedino općina Hrvace bilježi pad broj zaposlenih u promatranom razdoblju za 1,27%.

U nastavku se daje prikaz odnosa zaposlenih prema sjedištu poslodavca i mjestu prebivališta osiguranika, pri čemu se ističe da veća negativna razlika prikazuje manju gospodarsku aktivnost u tom mjestu i obrnuto.³¹ Također, u tablicu su dodani podaci iz iste analize, ali za cijelu Splitsko-dalmatinsku županiju, kako bi analizirani podaci bili postavljeni u kontekst.

ODNOS ZAPOSLENIH PREMA SJEDIŠTU POSLODAVCA I MJESTU PREBIVALIŠTA OSIGURANIKA				
Redni broj	Naziv	Zaposleni prema sjedištu poslodavca 2021.	Zaposleni prema mjestu prebivališta 2021.	Rezultat
1	Sinj	5145	8689	-40,79%
2	Trilj	1439	2729	-47,27%
3	Hrvace	599	1092	-45,15%
4	Dicmo	750	1132	-33,75%
5	Otok	614	1780	-65,51%
UKUPNO		8547	15422	-44,58%
Zaobalje		19913	30174	-34,01%
Priobalje		123653	117182	5,52%
Otoci		11488	12031	-4,51%
Ukupno SDŽ		155054	159387	-2,72%

Tablica 15. Odnos zaposlenih prema sjedištu poslodavca i mjestu prebivališta osiguranika

Izvor: obrada autorice

Iz priložene tablice vidljivo je kako negativna razlika prikazuje najmanju gospodarsku aktivnost u općini Otok i to 65,51%, a potom slijedi grad Trilj (47,27%) te općina Hrvace (45,15%). Najbolji rezultati, ali i dalje u kontekstu negativne gospodarske aktivnost, jesu ostvareni u općini Dicmo i to 33,75%. Ovi pokazatelji jasniji su u odnosu na cijelu županiju, u kojoj je ova negativna razlika na razini od 2,75%, dok je za cijelo područje cetinskog kraja negativna razlika na razini od 44,58%. Cjelokupno zaobalje Splitsko dalmatinske županije prikazuje negativni rezultat (34,01%), a najbolji rezultat je na razini priobalja i to pozitivan rezultat od 5,52%. To

³¹ Godišnje izvješće Tržište rada i ljudski potencijali SDŽ 2021. g., publikacija Hrvatskog zavoda za statistiku

znači da na razini cijele županije nema dovoljno radne snage prema mjestu prebivališta za sva radna mjesta i potrebne su migracije, dok u općini Otok nešto više od 2/3 zaposlenih stanovnika radi izvan mjesta svog prebivališta, a jedan od razloga tome može biti i u činjenici da jedino općina Otok nema poslovnu zonu na svom administrativnom području, o čemu će biti više riječi nešto kasnije.

U nastavku se daje osnovni prikaz broja poduzetnika, a prema mjestu sjedišta i broju zaposlenih i to za 2020. godinu, obzirom da su za navedenu godinu podaci trenutno javno dostupni iz Analize poslovanja poduzetnika u Republici Hrvatskoj u 2020. godini po gradovima/općinama od strane FINA-e kao izdavača publikacije.³²

PODUZETNICI PO MJESTU SJEDIŠTA I RANGU, 2020.					
Redni broj	Naziv	Broj poduzetnika	Rang	Broj zaposlenih	Rang
1	Sinj	357	51	1902	61
2	Trilj	114	145	662	146
3	Hrvace	43	292	411	196
4	Dicmo	53	265	465	183
5	Otok	32	344	330	234
Ukupno		599	-	3770	-
županija	SDŽ	15308	2	79085	2

Tablica 16. Poduzetnici prema mjestu sjedišta i ukupnom rang

Izvor: obrada autorice

Iz priložene tablice vidljivo je kako najveći broj poduzetnika i zaposlenih u promatranom području postoji u gradu Sinju, a najmanji broj poduzetnika i zaposlenih ima općina Otok, što je iz svih dosad obrađenih podataka bio slučaj i mogućnost za pretpostaviti. Međutim, ono što je važnije od ovih izloženih podataka svakako jest kontekst, a to je pogled na rezultat u županiji.

Stoga se ovdje ističe podatak od ukupnog broja poduzetnika u Splitsko-dalmatinskoj županiji svega 3,91% svoje sjedište ima u promatranom području, a to je dakle područje veće od grada Zagreba. Nadalje, od svih zaposlenih najveći broj ih je u tvrtkama sa sjedištem u gradu Sinju, a najmanje u općini Otok, ali i tu bitno za istaknuti kako taj broj zaposlenih čini svega 4,77% ukupno zaposlenih u Splitsko-dalmatinskoj županiji. Ovdje se još ističe rang lista gradova i

³² Analiza poslovanja poduzetnika za 2020.g., dostupno na: www.fina.hr (30.07.2023.)

općina prema broju poduzetnika i prema broju zaposlenih, a prema kojem se sve jedinice lokalne samouprave promatranog područja, osim općine Otok, nalaze na prvoj polovici rang liste od ukupnog broja poduzetnika u Republici Hrvatskoj te su u prvoj polovici liste od ukupnog broja zaposlenih, a uz sve nezadovoljavajuće rezultate koji su analizirani, nešto govori i o ukupnom hrvatskom gospodarstvu.

U nastavku se daje prikaz poduzetnika prema ostvarenim financijskim rezultatima i rang, iz već ranije spomenute Analize poslovanja poduzetnika za 2020. godinu od strane FINA-e, kao izdavača publikacije.

PODUZETNICI PO OSTVARENIM REZULTATIMA, 2020. g.					
R. br.	Naziv	Ukupni prihod	Dobit	Gubitak	Neto dobit
1	Sinj	137.559.625,72	5.694.339,37	3.589.753,80	2.104.585,57
2	Trilj	46.492.136,17	4.031.853,47	349.060,99	3.682.792,49
3	Hrvace	22.715.375,44	1.789.103,46	94.498,64	1.694.604,82
4	Dicmo	47.099.210,30	1.294.843,72	3.555.113,15	-2.260.269,43
5	Otok	26.348.928,26	1.252.903,31	69.015,86	1.183.887,45
Ukupno		280.215.275,89	14.063.043,33	7.657.442,43	6.405.600,90
županija	SDŽ	6.440.174.265,05	431.170.084,28	355.345.942,00	75.824.009,56

Tablica 17. Poduzetnici prema ostvarenim rezultatima u 2020.g. (preračunato u euro)

Izvor: obrada autorice

Iz tablice je razvidno kako većinu prihoda ostvare poduzetnici sa sjedištem u gradu Sinju (52,95%), što je i očekivano, obzirom da je velika većina poduzetnika registrirana u tom mjestu i broji najviše zaposlenih, potom slijedi općina Dicmo (18,13%), grad Trilj (17,90%), općina Otok (10,14%) te općina Hrvace (0,88%). Najvišu ukupno neto dobit od 3.682.792,49 eura ostvarili su poduzetnici iz grada Trilja, a potom slijede poduzetnici grada Sinja s 2.104.585,57 eura, poduzetnici iz općine Hrvace s 1.694.604,82 eura pa poduzetnici općine Otok 1.183.887,45 eura, dok su poduzetnici iz općine Dicmo ostvarili neto gubitak od 2.260,269,43 eura. Ističe se i kako ukupno ostvareni prihodi promatranih jedinica lokalne samouprave čine 4,35% od ukupnih prihoda svih poduzetnika Splitsko-dalmatinske županije.

3. Analiza postojećih aktivnosti

Nakon dosad provedene analize, u nastavku će se istražiti postojeće aktivnosti kojima se žele potaknuti demografske promjene u jedinicama lokalne samouprave, jer je gradnja kolodvora i uvođenje javnog gradskog prijevoza samo jedna od mjera, a poželjno je postići sinergijski učinak. Ovdje se ističe, navedeno područje trebalo bi promatrati kao jednu cjelinu, i to sa sjedištem u gradu Sinju, a radi nekoliko razloga. Navedeno područje nekada je bilo općina Sinj (a uključivalo je također i grad Vrliku) te je bilo administrativno sjedište svih analiziranih lokalnih jedinica. Također, postoji određena tendencija stanovništva da određene potrebe obavljaju samo u gradu Sinju, radi toga što je grad veći te ima više potrebnog sadržaja. Nadalje, u gradu Sinju nalaze se ispostave nekih državnih tijela koje nisu prisutne u drugim sredinama, kao što su Hrvatski zavod za zapošljavanje, Porezna uprava, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje i slično, a grad Sinj je također i jedini grad koji pruža srednjoškolsko i visoko obrazovanje. Zaključno, grad Sinj je grad s najvećim brojem stanovnika kao i grad s najvećom površinom.

3.1. Demografske mjere

Obradom podataka iz dostupnih izvora, prije svega usporedbom popisa stanovništva Državnog zavoda za statistiku za 2021. godinu i 2011. godinu, došlo se do zabrinjavajućih podataka, pri čemu se ovdje ističe ukupan pad stanovnika promatranog područja za 7,09%. Stoga je prije svega, potrebno istražiti prirodno kretanje stanovništva u 2022. godini, prema podacima Državnog zavoda za statistiku. Također, broj rođenih i umrlih treba promatrati u kontekstu ukupnog broj stanovnika, a ne samo na lokalnoj razini.

Ističe se podatak da je u 2022. godini u svim županijama i u gotovo svim mjestima u županijama prirodni prirast je bio negativan, a najveći negativni prirodni prirast bio je u Primorsko-goranskoj županiji i to -2186, uz vitalni indeks od 46,4.³³ Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, prirodno kretanje stanovništva po županijama od 2018. do 2022. iskazano je kroz negativni prirodni prirast, uz napomenu kako je došlo do značajnog povećanja negativnog prirodnog prirasta za 2020. godinu i 2021. godinu, što se jednim dijelom sigurno može povezati i sa globalnom pandemijom coronavirusa. Obzirom da u gotovo svim mjestima došlo do

³³ Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2022., prema podacima Zavoda za statistiku, dostupno na: podaci.dzs.hr (13.08.2023.)

negativnog prirodnog prirasta u promatranom razdoblju, navedena činjenica ne bi trebala utjecati na provođenje projekta uvođenja javne usluge prijevoza.

U nastavku se daju podaci o prirodnom prirastu za promatranog područje za 2022. godinu, prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

PRIRODNI PRIRAST STANOVNIŠTVA, 2022.					
R.br.	Naziv	Živorodeni	Umrli	Prirodni prirast	Prirodni prirast 2021
1	Sinj	239	265	-26	-19
2	Trilj	83	105	-22	-47
3	Hrvace	33	59	-26	-20
4	Dicmo	31	32	-1	5
5	Otok	43	64	-21	-16
Ukupno		429	525	-96	-97
SD županija		3799	5645	-1846	-1794
RH		33883	56979	-23096	-26204

Tablica 18. Prirodno kretanje stanovništva u 2022.g.

Izvor: obrada autorice

Iz priložene tablice razvidno je kako sve jedinice lokalne samouprave imaju prirodni negativni prirast. Negativan prirodni prirast je najmanje izražen u općini Dicmo, a najviše izražen u općini Hrvace. Iako je negativan prirodni prirast isti i u gradu Sinju i u općini Hrvace, grad Sinj ima sedam puta više stanovnika nego općina Hrvace, što ovaj podatak čini iznimno zabrinjavajućim. Također se ističe i da je gotovo dvostruko manje rođenih od broja umrlih u općini Hrvace. Ukupan negativni prirast na razini promatranog područja iznosi 96, dok za Splitsko dalmatinsku županiju iznosi 1846. U usporedbi s prirodnim prirastom 2021. godine, kada je još uvijek jak utjecaj pandemije coronavirusa, najznačajniji gubitak stanovništva iskazan je u gradu Trilju, dok je općina Dicmo ostvarila pozitivan prirast stanovništva. Ukupno je na razini županije, u 2022. godini, došlo do većeg negativnog prirodnog prirasta (-1846) nego u 2021. (-1794).³⁴

³⁴ Usporedba izvještaja Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2021. i 2022., prema podacima Zavoda za statistiku, dostupno na: podaci.dzs.hr (13.08.2023.)

U nastavku se iskazuju postojeće mjere potpore za rođenje djeteta, a prema podacima Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade³⁵, s tim da su ovo potpore koje jesu iskazane u lokalnim proračunima, ali isplaćene iznose trebalo bi gledati kroz obrazloženja lokalnih proračuna, po javnoj objavi podataka.

POTPORA ZA ROĐENJE DJECE 2022. G.					
R.br.	Naziv	Potpora za prvo dijete	Potpora za drugo dijete	Potpora za treće i svako iduće dijete	Ukupno
1	Sinj	1.327,23	1.990,84	3.981,68	7.299,75
2	Trilj	530,89	663,61	929,05	2.123,55
3	Hrvace	265,45	398,17	530,89	1.194,51
4	Dicmo	398,17	398,17	398,17	1.194,51
5	Otok	530,89	1.061,78	1.592,67	3.185,34
Prosječno		610,53 €	902,51 €	1.486,49 €	2.999,53 €

Tablica 19. Potpore za rođenje djece za 2022.g.

Izvor: obrada autora

Iz priložene tablice razvidno je kako najviše proračunskih sredstava za isplatu predvidio grad Sinj i to ukupno 7.299,75 eura, a najmanje su predvidjele općina Hrvace i Dicmo, po 1.194,51 eura. Grad Sinj je za potporu za rođenje djece za 2022. godinu utrošio 506.337,51 eura, za ukupno 239 djece (prosječno 2.118,57 eura)³⁶, dok je općina Hrvace za 2022. godinu za ovu namjenu, a za 33 djece utrošila je 15.926,74 eura (prosječno 482,63 eura)³⁷. Iz financijskih izvještaja grada Trilja, ne ističe se podatak o isplaćenim potporama za novorođenu djecu, osim u Izvještaju o rashodima prema funkcijskoj klasifikaciji iznos od 98.032,06 eura za klasifikaciju „obitelj i djeca“, iz čega se ne može nedvojbeno zaključiti da je riječ isključivo o navedenoj potpori.³⁸ Općina Otok je, a prema Prijedlogu godišnjeg izvještaja o izvršenju proračuna za 2022. godinu, u istoj funkcijskoj klasifikaciji „obitelj i djeca“ izvršila plaćanje u iznos od

³⁵ Mrežna stranica Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade: www.demografijaimladi.gov.hr (13.08.2023.)

³⁶ Bilješke uz obrazac PR-RAS 2022., dostupno na: www.sinj.hr (13.08.2023.)

³⁷ Godišnji izvještaj o izvršenju proračuna općine Hrvace, dostupno na: www.opcina-hrvace.hr (13.08.2023.)

³⁸ Mrežna stranica za proračun grada Trilja, dostupno na: www.proracun.hr (13.08.2023.)

47.249,32 eura. Općina Dicmo je za 2022. godinu 13.139,56 eura izdvojila za porodiljne naknade i opremanje novorođenčadi.³⁹

Ističe se i kako Splitsko-dalmatinska županije financijski potpomaže za novorođenčad čiji roditelji imaju prijavljeno prebivalište u županiji. Uz navedene mjere, jedinice lokalne samouprave provode i ostale mjere, kao što su stipendiranje, subvencioniranje prijevoza za školarce i studente, mjere stambenog zbrinjavanja i slično, sve nedostatno da se zaustavi kontinuirani negativan prirodni prirast. Ovdje se napominje i kako i Splitsko-dalmatinska županija provodi dodatnu demografsku mjeru „Tu je tvoj dom“, kojom se također sufinancira stanovanje u ruralnim sredinama, kao što to i jesu promatrane jedinice lokalne samouprave, također jednako nedovoljno za zaustavljanje negativnog prirasta. Grad Sinj jedina je jedinica lokalne samouprave koja izdvaja najveći iznos sredstava za ovakav tip mjera i navedeno predstavlja izdvajanje nešto manje od 5% proračunskih sredstava. Demografske mjere ne bi trebale biti donesene od jedinica lokalne samouprave, već na višoj odnosno državnoj razini, jer je ovo tema za stručnjake iz područja demografije i od strateškog je državnog interesa.

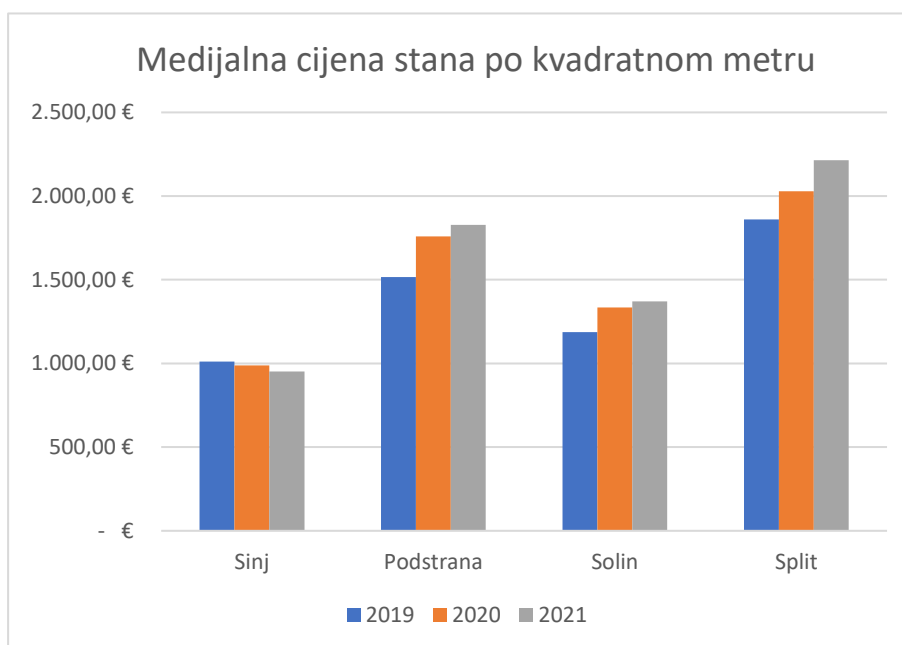
Ovdje se napominje i slijedeće: demografske mjere kakve danas postoje nisu jedini razlog zbog kojeg će se pojedinac sa svojom obitelji odlučiti na selidbu s jedne lokacije na neku drugu. Primjerice, Grad Solin i općina Podstrana jedine su jedinice lokalne samouprave koje bilježe značajan pozitivan prirodni prirast stanovništva i to grad Solin 33, a općina Podstrana 58.⁴⁰ Grad Solin za demografske mjere potpore za novorođenčad u 2022. godini predvidio je isplatu sredstava za prvo dijete u iznosu od 199,08 eura, za drugo dijete 265,45 eura, a za treće i svako slijedeće dijete 398,17 eura, odnosno ukupno iznos od 862,70 eura, dok je u općini Podstrana za rođenje djece predviđeno 464,53 eura za prvo dijete, 530,89 eura za drugo dijete i 663,61 eura, odnosno 1659,03 eura.⁴¹ Iz priloženo je razvidno kako grad Solin za ovu mjeru planira izdvojiti manje od svih promatranih jedinica lokalne samouprave, dok općina Podstrana planira izdvojiti više od općine Hrvace i općine Dicmo pa iz navedenog proizlazi zaključak kako se jedino zbog demografskih mjera neka obitelj neće odlučiti na selidbu.

³⁹ Obrazloženje uz izvršenje proračuna općine Dicmo, za 2022., dostupno na: www.opcina-dicmo.hr (13.08.2023.)

⁴⁰ Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2022., prema podacima Zavoda za statistiku, dostupno na: www.podaci.dzs.hr (15.08.2023.)

⁴¹ Mrežna stranica Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade: www.demografijaimladi.gov.hr (15.08.2023.)

Nadalje, analizirane su i medijalne cijene nekretnina promatranih jedinica lokalne samouprave, ali i grada Solina i općine Podstrana te grada Splita.⁴² Ovdje se napominje kako medijalne cijene nisu dostupne za grad Trilj te općine Dicmo, Hrvace i Otok radi toga što ili nema iskazanih transakcija ili ih ima manje od 10 pa radi privatnosti takvi podaci nisu iskazani. Razlog što se uzeo u obzir i grad Split jest taj što su grad Solin i općina Podstrana geografski najbliže gradu Splitu, koji također bilježi prirodni negativni prirast od 964⁴³, a čije cijene nekretnina iz godine u godinu rastu, a radi čega se smatra da je dio stanovništva napustio administrativno područje grada Splita u njegovu neposrednu blizinu. Iz toga bi mogao izvući i djelomičan zaključak kako je bitno cestovno povezivanje jedinica lokalne samouprave, ako već ne novom cestovnom infrastrukturom, onda svakako kroz prometno povezivanje javnim prijevozom.

Slika 4. Medijalna cijena stana po kvadratnom metru

Izvor: obrada autorice

Iz priloženog grafikona, razvidno je kako medijalna cijena stana po kvadratnom metru ima trend rasta u svim promatranim jedinicama lokalne samouprave, osim u gradu Sinju. Medijalna cijena stana po kvadratnom metru je najviša u gradu Split pa za 2021. godinu iznosi 2.214,12 eura,

⁴² Ekonomski institut Zagreb, publikacija Pregled tržišta nekretnina za 2021.g., dostupno na: www.eizg.hr (15.08.2023.)

⁴³ Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2022., prema podacima Zavoda za statistiku, dostupno na: www.podaci.dzs.hr (15.08.2023.)

dok je za istu godinu u gradu Sinju iznosila 952,50 eura. Dakle, niti medijalna cijena stana po kvadratnom metru nije jamac novog stanovništva gradu Sinju i okolnim jedinicama lokalne samouprave.

3.2. Aglomeracija Sinj

Projekt poboljšanja vodno-komunalne infrastrukture Aglomeracije Sinj provodi se iz operativnog programa Konkurentnost i kohezija Europskih strukturnih i investicijskih fondova, čija je ukupna vrijednost 50.213.398,56 eura, pri čemu je udio EU sufinanciranja 69,91%, a čiji je cilj usklađivanje aglomeracija Sinj s Okvirnom direktivom o vodama, Direktivom o kvaliteti vode namijenjenoj ljudskoj potrošnji te Direktivnom o pročišćavanju komunalnih otpadnih voda, sve kako bi se postiglo i očuvalo dobro stanje voda radi zaštite života i zdravlja ljudi te zaštite vodnih i o vodi ovisnih ekosustava.⁴⁴ Nadalje, projekt se provodi na području koje teritorijalno obuhvaća grad Sinj (naselja Sinj, Glavice, Suhač, Brnaze te Karakašicu) te mali dio općine Otok, a realizacijom projekta bit će izgrađeno i rekonstruirano više od 24 kilometra vodoopskrbne mreže, odnosno gotovo 82 kilometra javne odvodnje.⁴⁵ Projekt Aglomeracije važan je radi podizanja kvalitete života stanovništva i to na način da će se pri završetku projekta priključiti 8 827 novih stanovnika na sustav odvodnje otpadnih voda te 18 753 stanovnika (postojećih korisnika) na poboljšani sustav javne vodoopskrbe.⁴⁶

Navedeni projekt ne može se smatrati demografskom mjerom, ali će unaprijediti stanovanje lokalnom stanovništvu.

3.3. Komunalni otpad

Nastavno na prethodno, svakako je kako ni prikupljanje komunalnog otpada nije jedna od demografskih mjera, ali utječe na kvalitetu života stanovništva, osobito stanovnika s mjestom prebivališta u neposrednoj blizini odlagališta.

Prikupljanje otpada odvija se posredstvom tvrtke Čistoća cetinske krajine d.o.o., a čiji su vlasnici i osnivači promatrane jedinice lokalne samouprave. Odvoz komunalnog otpada

⁴⁴ Mrežne stranice Aglomeracije Sinj, dostupno na: www.aglomeracija-sinj.hr (15.08.2023.)

⁴⁵ Ibidem 44.

⁴⁶ Ibidem 44.

organiziran je na način da se sav prikupljen miješani komunalni otpad odlaže na deponij Mojanka, kapaciteta od oko 30.000 t/god. na površini od 10 ha.⁴⁷ U nastavku se daje tablični prikaz prikupljenih količina otpada.

IZVJEŠĆE O KOMUNALNOM OTPADU ZA 2022. G.						
R. br.	Naziv	Ukupno sakupljeni otpad po JLS	Miješani komunalni otpad po JLS	Broj stanovnika	Kilograma po stanovniku	Stopa odvojenog otpada
1	Sinj	13174	12362	23452	562	6,00%
2	Trilj	3422	3422	8182	418	0,00%
3	Hrvace	1691	1691	3144	538	0,00%
4	Dicmo	1435	1425	2805	512	1,00%
5	Otok	1708	1701	4998	342	0,00%
UKUPNO		21430	20601	42581	2372	-

Tablica 20. Izvješće o komunalnom otpadu za 2022.g.

Izvor: obrada autorice

Prema Izvješću o komunalnom otpadu Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja za 2022. godinu prikupljene su slijedeće količine ukupno sakupljenog komunalnog otpada: Grad Sinj 13 174 tona, grad Trilj 3 422 tona, općina Hrvace 1 691 tona, općina Dicmo 1 435 tona te općina Otok 1 708 tona.⁴⁸ Ono što je zabrinjavajuće jest gotovo nikakve stope odvajanja otpada. Razlog tomu je tek nedavno uvedeno odvojeno prikupljanje otpada, nedovoljna ulaganja u edukaciju, loša organizacija prihvata otpada jer se od korisnika se očekuje da spremnike sami odvezu do najbliže glavne prometnice, nedovoljno ulaganje u radna vozila, radi čega dolazi do kvarova pa posljedično i do poteškoća pri odvozu otpada. Također, mjesto Turjaci su geografski najbliža točka odlagalištu, radi čega je narušena kvaliteta života, a odlagalište otpada nalazi se u neposrednoj blizini gospodarske zone Kukuzovac, što također utječe na nedovoljno iskoristivost gospodarske zone. Zaključno, postavlja se i pitanje količine otpada po glavi stanovnika: kako je moguće da u jako sličnim jedinicama lokalne samouprave postoje tolika odstupanja u masi otpada po glavi stanovnika?

⁴⁷ Stručna podloga Zahtjeva za ishođenje okolišne dozvole za odlagalište otpada Mojanka, izrađivač Ekoneg d.o.o., rujna 2017. godine.

⁴⁸ Izvješće o komunalnom otpadu, skupina autora, srpanj 2023., dostupno na mrežnim stranicama Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, dostupno na: www.mingor.gov.hr (15.08.2023.)

3.4. Poduzetništvo, obrtništvo i zapošljavanje

Kako bi se potakle demografske mjere, što kroz poticaje mladim obiteljima, a što kroz uvođenje javnog gradskog prijevoza, potrebno je ispitati i kakvim se mjerama potiče poduzetništvo, obrtništvo i zapošljavanje. Mlade obitelji svakako se može privući različitim demografskim mjerama, ali pitanje ostvarivanja dohotka svakako je jedno od važnijih.

Uvodno se ističe nepostojanje poslovne zone u općini Otok, a taj podatak važan je jer se s nepostojanjem poslovne zone javlja problem s nedostatnim brojem radnih mjesta, iako je nezaposlenost u 2021. godini iznosila 7,90%. Nadalje, u općini Hrvace nalazi se gospodarska zona Vukove stine. Poražavajući podatak jest da se na površini od 39,3 ha, na kojoj je, a sukladno Urbanističkom planu uređenja gospodarske zone „Vukove stine“ u Hrvacama⁴⁹, predviđen prostor za 45 građevnih čestica, nalaze svega tri tvrtke koje obavljaju gospodarsku djelatnosti. U općini Dicmo te u gradu Trilju postoje mnogo jače gospodarske zone pa tako općina Dicmo ima nešto bolje demografske pokazatelje, dok grad Trilj ima najveći proračun po glavi stanovnika.

U gradu Sinju počinju se bilježiti neki pozitivni trendovi, a čiji će se efekti vidjeti u budućnosti, a što se prije svega odnosi na pokretanje gospodarske zone Kukuzovac kroz potpisivanje predugovora o kupnji gotovo 18 000 metara kvadratnih u 6 građevnih parcela, gdje se planira smjestiti brodograđevna tvrtka sa 125 zaposlenika.

Za 2023. godinu još uvijek nema mjera poticanja poduzetništva i obrtništva, u vidu javnih poziva ili natječaja kojima bi se ostvarila financijska potpora i to u niti jednom od promatranih jedinica lokalne samouprave. Jedini zabilježeni javni poziv bio je iskazan za poduzetnike i obrtnike s područja grada Sinja i to u studenom 2022.g., za dodjelu potpora male vrijednosti iz Programa poticanja poduzetništva na području grada Sinja za 2022.g.⁵⁰ Prema navedenom programu prihvatljivi troškovi jesu bili troškovi ulaganja za koji se traži potpora iz četiri različite mjere i to: potpore novoosnovanim poduzećima, poticanje postojećih gospodarskih subjekta, subvencioniranje zapošljavanja te poticanje ulaganja u smještajne kapacitete. Potpore novoosnovanim i postojećim gospodarskim subjektima uključivale su nabavu alata, strojeva, postrojenja i opreme te mjernih i kontrolnih uređaja za obavljanje djelatnosti, kao i nabavu

⁴⁹ Mrežne stranice općine Hrvace, dostupno na: www.opcina-hrvace.hr (23.07.2023.)

⁵⁰ Izdavač Hit radio d.o.o., portal Ferata/sluzbene objave, dostupno na www.ferata.hr (23.08.2023.)

informatičke i druge opreme također namijenjene za obavljanje pretežite djelatnosti. Također, mjere su uključivale i ulaganja u marketinške aktivnosti te u poboljšanje i prilagodbu poslovnog prostora, kao i u ulaganje u upravljanje u zaštitu intelektualnog i industrijskog vlasništva. Iznos pojedinačne stavke po ponudi/računu/predračunu iznosio je 66,36 eura, a po prijavitelju sa deficitarnim zanimanjima potpora se isplaćivala u 100% iznosu, maksimalno do 6.636,14 eura te minimalno 1.327,23 eura. Oni prijavitelji koji nisu iz deficitarnih zanimanja, mogli su ostvariti potporu do 75% iznosa, maksimalne vrijednosti 5.308,91 eura te minimalno 663,61 eura.

Za poticanje zapošljavanja iz navedenog Programa bila su predviđena sredstva za 25% bruto II plaće do maksimalno 1.990,84 eura ukupno za zapošljavanje nezaposlenih osoba sa prebivalištem u gradu Sinju na puno radno vrijeme i na rok od 6 mjeseci. Ako se radilo o zapošljavanju osobe sa invaliditetom, potpora je iznosila 35% bruto II plaće najviše do 2.787,18 eura. Dodaje se i kako su se novčana sredstva iz ovog Programa mogla ostvariti i za poticanje ulaganja u smještajne kapacitete i to do 50% prihvatljivih troškova najviše do 331,81 eura po novoregistriranom ležaju. Ukupan iznos isplaćenih potpora po ovom Pozivu iznosio je 42.639,89 eura⁵¹, odnosno 0,32% ukupnih rashoda za 2022. godinu.

Osim ranije navedenog poticanja zapošljavanja ovdje se ističe javni poziv za program „Zaželi“. Navedeni program provodi se u nekoliko faza na način da se na određeni period zapošljavaju žene iz lokalnih sredina, a koje su prijavljene u evidenciju Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, s najviše završenom srednjom stručnom spremom te se svaka od zaposlenih žena brine o starijim stanovnicima, obavljajući lakše kućanske poslove i slično pri čemu su prijavljene u radni odnos te primaju plaću sufinanciranu u iznosu od 85% iz sredstava EU fondova te 15% iz proračuna Republike Hrvatske. Na taj način, u gradu Sinju zaposleno je 30 žena koje brinu o 180 korisnika te je za tu namjenu za 2023. izdvojeno 195.102,00 eura. Općina Otok također je provela javni poziv za projekt „Zaželi – Uključi me opet!“ kojim je zaposleno 31 žena na vrijeme od 8 mjeseci, a za tak projekt izdvojeno je 198.659,49 eura. Općina Dicmo na isti način, ali u partnerstvu s općinama Dugopolje i Klis, zaposlila je 11 žena. Općina Hrvace kroz ovaj projekt zaposlila je 33 žene na period od 8 mjeseci, a vrijednost projekta je 196.960,54 eura. Za 2023. također su potpisani ugovori za projekt „Osnaživanje i socijalno uključivanje ranjivih skupina“, koji provodi Udruga hrvatskih branitelja liječenih od posttraumatskog stresnog

⁵¹ Godišnji izvještaj o izvršenju proračuna grada Sinja za 2022.g., dostupno na www.sinj.hr (23.08.2023.)

poremećaja Splitsko-dalmatinske županije, a projektom vrijednosti 197.013,74 eura zapošljava se 30 žena, a također se provodi i projekt „Pomoć cetinskom kraju“, kojim je zaposleno 30 žena, a čija je vrijednost 197.013,74 eura. Na području općine Hrvace za 2023. iskazan je javni poziv za zapošljavanje dvije nezaposlene osobe za javne radove, u trajanju od 6 mjeseci, a čije plaće financira Hrvatski zavod za zapošljavanje i to u iznos od 815,50 eura ili 700,00 eura bruto, ovisno o stažu osiguranja te trošak prijevoza ovisno o mjestu prebivališta.⁵² Isti javni poziv provodi i grad Sinj, kojim je planirano zapošljavanje 4 nezaposlene osobe.⁵³

Iako grad Trilj u 2023. godini ne sudjeluje u projektu „Zaželi“ niti u drugim projektima, kojima se zapošljavaju ranjive skupine, isti je predvodnik novih trendova u promatranim jedinicama lokalne samouprave. Naime, 2017. godine potpisan je ugovor o sufinanciranju poslovno uslužnog centra 3LJ, ukupne vrijednosti 2.750.963,39 eura s udjelom EU sufinanciranja od 96,46%.⁵⁴ Svrha navedenog projekta je doprinijeti razvoju poduzetničkog okruženja na području grada Trilja i ovog ruralnog područja, a za poduzetnike su dostupne usluge co-working, laboratorij za analizu, konferencijska dvorana, marketing savjetovanje te dvorana za sastanke.⁵⁵

⁵² Javni poziv, dostupno na www.ferata.hr (24.08.2023.)

⁵³ Ibidem 52.

⁵⁴ Mrežna stranica poslovno uslužnog centra 3LJ, dostupno na www.puc3lj.eu (24.08.2023.)

⁵⁵ Ibidem 54.

4. Projekt povezivanja JLS javnim gradskim prijevozom

Iz dosad svega analiziranog došlo se do zabrinjavajućih podataka, ali i negativnih trendova. Naime, promatrane jedinice lokalne samouprave gube svoje stanovništvo kroz prirodni negativni prirast, ali i kroz migracije. Demografske mjere koje su uvedene kroz lokalne proračune ne pokazuju željene rezultate, a sredstva koja se izdvajaju za navedene potpore nisu dostatna. Nadalje, analizirane su i druge jedinice lokalne samouprave pa je utvrđeno i kako medijalne cijene nekretnina također nisu isključivi razlog migracija, jer grad Sinj ima manje medijalne cijene nekretnina od primjerice Podstrane ili Solina. Jedini pozitivni pomaci učinjeni su po pitanju zapošljavanja ranjivih skupina, a kroz projekte „Zaželi“, sufinancirane od Europske unije. Međutim, takvi projekti imaju kratak vijek trajanja (od 6 do 8 mjeseci) stoga ni takvi projekti dugoročno neće polučiti željene ekonomske i demografske učinke. Također, utvrđeno je i kako poslovanje privatnog sektora ne iskazuje zadovoljavajuće rezultate. Stoga je potrebno provođenje strateških projekata kojima bi se stvorila vrijednost za stanovništvo, a jedan od takvih projekata zasigurno jest i projekt povezivanja jedinica lokalne samouprave javnim gradskim prijevozom.

4.1. Osnovni pokazatelji

Na području grada Sinja usluga prijevoza vrši se posredstvom više tvrtki, a najzastupljenije jesu Litre tours d.o.o. i Promet Sinj d.o.o. Navede tvrtke imaju utvrđene linije s najviše polazaka prema gradu Splitu, obzirom da stanovništvo svoje mnoge potrebe ne može obaviti u gradu Sinju. Prometne linije utvrđene su na način da je polazak iz grada Sinja moguć svakog radnog dana od 05:00 do 21:00 i to gotovo svaki sat, dok su u neradne dane linije nešto rjeđe.⁵⁶ Navedene linije prolaze kroz općinu Dicmo, stoga je općina Dicmo na ovaj način prometno povezana s gradom Splitom i gradom Sinjem. Nadalje, usluga prijevoza moguća je za općinu Otok kroz 7 dnevnih linija (Otok-Sinj-Split) te za grad Trilj i općinu Hrvace kroz 3 dnevne linije.⁵⁷ Ono što je važno za napomenuti jest kako sve navedene linije prolaze glavnim cestovnim pravcima, odnosno ne postoje kružne linije kroz jedinice lokalne samouprave stoga linije i koje postoje nisu dostatne za zadovoljenje potreba za javnim gradskim prijevozom. Također, pitanje javnog prijevoza pitanje je i civilizacijskog dosega, ali i dio je europskih strategija kojima se jača mobilnost stanovništva te se smanjuju štetne emisije vozila. Nadalje,

⁵⁶ Prema podacima autobusnog kolodvora u Sinju, dostupno na www.ak-sinj.hr (26.08.2023.)

⁵⁷ Ibidem 56.

kod starijeg stanovništva češće je zabilježeno lošije zdravstveno stanje, radi čega se postavlja i pitanje sigurnosti prometa na cestama. Svakako se ističe i važnost javnog gradskog prijevoza kojim bi se omogućila mobilnost mlađe populacije, iako postoji organiziran školski prijevoz, koji je sufinanciran od strane lokalnih jedinica.

Prema podaci iz Registra financijskih izvještaja⁵⁸ za 2022. godinu dvije tvrtke koje obavljaju prijevoznike usluge u promatranim jedinicama lokalne samouprave ostvarile su poslovne rezultate kako slijedi.

RAČUN DOBITI I GUBITKA ZA 2022.					
NAZIV	Ukupni prihodi	Ukupni rashodi	Rezultat	Porez na dobit	Neto rezultat
PROMET SINJ	1.837.914,13 €	1.551.880,81€	286.033,32 €	7.519,01 €	278.514,30 €
LITRE TOURS	361.867,94 €	343.963,24 €	17.904,71 €	- €	17.904,71 €
UKUPNO	2.199.782,33 €	1.895.844,05 €	303.938,03 €	7.519,01 €	296.419,01 €

Tablica 21. Račun dobiti i gubitka za 2022.g. promatranih tvrtki

Izvor: obrada autora

Iz priložene tablice vidljivo je kako su obje tvrtke u 2022.g. ostvarile pozitivne financijske rezultate, pri čemu je neto rezultat od 296.419,01 eura na zadovoljavajućoj razini, a taj podatak važan je radi kasnijih procjena financijskih rezultata buduće prijevoznike tvrtke, iako ovdje treba uzeti u obzir i da su ovi prihodi ostvareni na relaciji Sinj-Split i Otok-Sinj-Split, a projektom se žele uspostaviti kružne linije na lokalnoj razini te linije prema gradu Sinju.

Ovdje se ističe i sljedeće: u gradu Sinju već postoji autobusni kolodvor, ali je autobusni kolodvor površine 9038 m² u privatnom vlasništvu te se osim kolodvora tu nalazi i stanica za tehnički pregled vozila, također u privatnom vlasništvu. Nadalje, grad Sinj posjeduje i 6% udjela u tvrtki Autoprijevoz Sinj d.o.o., a većinski vlasnik je također privatna osoba. Ono što je ovdje problem jest što se usluga prijevoza putnika odvija posredstvom privatne tvrtke koja putničke linije formira na način da traži isključivo ekonomsku opravdanost, što jest legitiman

⁵⁸ Registar financijskih izvještaja FINA-e, dostupno na: www.rgfi.fina.hr (26.08.2023.)

cilj, ali usluga prijevoza putnika na ovolikom području treba biti dostupna i kada nije uvijek ekonomski isplativa, jer je prijevoz putnika potreba pojedinca, stoga je važno jačati ulogu jedinica lokalne samouprave.

4.2. Preduvjeti

Kao jedan od preduvjeta uvođenja javnog prijevoza jest pronalazak adekvatne lokacije za smještaj autobusnog terminala te osnivanje tvrtke za javni prijevoz ugovorom o osnivanju između promatranih 5 jedinica lokalne samouprave kao i definiranje načina financiranja.

U pronalasku adekvatne lokacije potrebno je zadovoljiti nekoliko uvjeta: prije svega, lokacija budućeg putničkog terminala treba biti na parceli u vlasništvu grada Sinja, lokacijom treba biti što bliže centru gradu, ali ne i u samom centru grada, a kako bi se cestovni putnički promet mogao nesmetano odvijati i kako se ne bi stvarale dodatne gužve, veličina parcele treba biti dovoljno prostrana kako bi se na istoj mogli nalaziti svi potrebni sadržaji i kako bi se autobusi u dolasku i u odlasku mogli nesmetano mimoilaziti. Putnička zgrada treba sadržavati dovoljno zatvorenog prostora predviđenog za smještaj putnika, koji ima mogućnosti grijanja i hlađenja, dovoljno sjedećih mjesta, sanitarni čvor, ugostiteljski i trgovački sadržaj, prostor za pohranu putničke prtljage te informacijski pult.

Postoji nekoliko mogućih lokacija koje bi mogle udovoljiti traženom, a najjednostavniji način je pronalazak površina u vlasništvu grada Sinja, a koje se trenutno koriste kao javna parkirališta. U strategiji upravljanje imovinom grada Sinja⁵⁹, pronalazi se čestica *800/10, a koja nema dovoljno površine za navedenu namjenu. Stoga je bilo potrebno učiniti uvid u zemljišne knjige⁶⁰ na dan 27.08.2023., a kojim je utvrđeno kako bi k.č.br. *800/10 trebalo spojiti s okolnim parcelama i to k.č.br. *800/3, k.č.br. 350/1, k.č.br. 350/2, a kako bi se dobio prostor ukupne površine od oko 4000 m², što bi odužilo i poskupilo cjelokupni proces. Obzirom da se, a uvidom u portal Državne geodetske uprave, utvrdilo i kako se na jednoj od okolnih parcela nalazi osnovna škola s pripadajućim sadržajem, a na drugoj susjednoj parceli postoji zabilježba Ministarstva kulture radi postojanja kulturnog dobra, ovu lokaciju možda i ne bi trebalo uzimati u obzir za smještanje putničke zgrade i cijelog terminala.

⁵⁹ Mrežna stranica grada Sinja, dostupno na: www.sinj.hr (27.08.2023.)

⁶⁰ Mrežne stranice Ministarstva pravosuđa i uprave, dostupno na: www.oss.uredjenazemlja.hr (27.08.2023.)

Nadalje, uvidom u portal Državne geodetske uprave, utvrđeno je i postojanje parcele na lokaciji Bazana i to k.č.br. 398/5 s okolnim parcelama, za koju bi također trebalo provesti postupak spajanja u jednu parcelu što bi također odužilo sam postupak, ali na toj lokaciji je uvidom u zemljišne knjige utvrđeno vlasništvo 1/1 grada Sinja, što ipak olakšava cijeli proces.

Međutim, najjednostavniji način pronalaska adekvatne lokacije za budući kolodvor stoga se logički nameće kroz parcelu k.č.br. 560/4 ukupne površine 5982 m², koja se sastoji od poslovne zgrade površine 1308 m², dvorišta 1744 m² te park površine 2930 m², jer se na toj lokaciji nekad i nalazio autobusni kolodvor. Uvidom u zemljišne knjige⁶¹ utvrđeno je vlasništvo grada Sinja 1/1 nad navedenom parcelom te ne postoji nikakva zabilježba nad navedenom česticom, a koja bi ukazivala na postojanje sporova ili obvezu provođenja pravnih postupaka u svezi s vlasništvom.

Ako bi ova parcela bila odabrana uslijedio bi postupak provođenja javnog natječaja za izradu idejnog rješenja, a mogućnosti su brojne. Obzirom na protek vremena, na k.č.br. 560/4 sada se nalazi ugostiteljski objekt okružen parkom stoga bi trebalo ispitati mogućnosti izrade kolodvora i s podzemnim etažama, a koje bi se mogle koristiti i kao javna garaža, dok bi se putnička zgrada mogla koncipirati na način kao i putničke zgrade u zračnim lukama, koje bi sadržavale više trgovačkih, ugostiteljskih i ostalih uslužnih djelatnosti pa bi se novcem od najma takvih poslovnih prostora moglo servisirati postojeću zgradu. Također, obzirom na prirodu autobusnog kolodvora kao tranzitno mjesto, navedena lokacija može sadržavati i taksi stajališta, turistički informativni centar, prodaju suvenira i slično. Uz navedenu katastarsku česticu nalazi se i benzinska postaja kao i novootvoreni veteranski centar, dok je u neposrednoj blizini svetište Gospe Sinjske kao mjesto susreta hodočasnika iz različitih krajeva Hrvatske, što ovu lokaciju čini iznimno vrijednom za navedenu svrhu.

Nakon odabira parcele, na primjer k.č.br. 560/4 ukupne površine 5982 m², potrebno je pristupiti rekonstrukciji postojeće zgrade, osnivati tvrtku koja će obavljati usluge prijevoza, pristupiti nabavi autobusa te definirati potrebe lokalnog stanovništva kroz uvođenje prijevoznih linija.

4.3. Mogućnosti EU fondova

⁶¹ Mrežne stranice Ministarstva pravosuđa i uprave, dostupno na: www.oss.uredjenazemlja.hr (27.08.2023.)

Postoji nekoliko primjera dobre prakse korištenja EU fondova za ispunjenje ovakvih potreba građana, a jedan od njih svakako je projekt proveden od strane tvrtke Promet d.o.o. u Splitu, koja je kroz projekt „Nabava autobusa za Promet d.o.o.“ uspješno nabavila 34 autobusa iz Kohezijskog fonda, čime je riješen ključan problem zastarjelog i nedostatnog voznog parka tvrtke kroz nabavu novih autobusa pa je omogućeno povećanje kvalitete pružanja usluge javnog prijevoza i smanjenje negativnog utjecaja na okoliš.⁶² Navedenim projektom postignuti su specifični ciljevi i to: povećana dostupnosti i udobnost usluge javnog prijevoza za sve građane, smanjen štetni utjecaj na okoliš kao posljedica ispuštanja visoke količine CO₂ te su smanjeni troškovi održavanja vozila.⁶³ Ukupna vrijednost projekta iznosila je 12.427.831,97 eura, od čega je udio EU u financiranju iznosio 8.450.925,74 eura, odnosno EU sufinanciranje iznosilo je visokih 68%.⁶⁴ U prosjeku je svako nabavljeno vozilo koštalo 365.524,47 eura, a EU financiranje iznosilo je 248.556,64 eura, što bi značilo da bi za nabavu vozila za potrebe stanovnika Sinja i ostalih promatranih jedinica lokalne samouprave kroz ovakav projekt trebalo izdvojiti 116.967,83 eura po autobus. Za potrebe uvođenja javnog prijevoza u gradu Sinju nema potrebe ni za nabavnom tolike količine autobusa niti su za potrebe stanovništva potrebni veliki zglobni autobusi, već su dostani i putnički minibusovi, kapaciteta 24 do 30 putnika.

Ističe se i sljedeće: javni poziv za nabavu autobusa proveo se posredstvom Ministarstva mora, prometa i infrastrukture s unaprijed definiranim prijaviteljima po pozivu. Osim tvrtke Promet d.o.o. u Splitu, javni poziv upućen je i prema drugim trgovačkim društvima u većinskom javnom vlasništvu, kao što su: Liburnija d.o.o. u Zadru, ZET d.d. u Zagrebu, Polet d.o.o. Vinkovci, Libertas d.o.o. Dubrovnik, Autotrolej d.o.o. Rijeka i ostali, a ukupna vrijednost natječaja iznosila je 48.417.280,51 eura.⁶⁵ Trenutno nema u najavi sličnih poziva, a prema Raspredu planiranih poziva na podnošenje Prijedloga za Program Konkurentnost i kohezija 2021-2027. za 2023⁶⁶, što ne isključuje buduće mogućnosti sufinanciranja rekonstrukcije i/ili izgradnje autobusnog kolodvora s pripadajućim sadržajem kao i mogućnosti nabavke autobusa kroz sufinanciranje.

4.4. Izdvajanja iz lokalnih proračuna

⁶² Mrežna stranica gradske tvrtke Promet Split d.o.o., dostupno na: www.promet-split.hr (27.08.2023.)

⁶³ Ibidem 62.

⁶⁴ Mrežna stranica grada Sinja, dostupno na: www.sinj.hr (27.08.2023.)

⁶⁵ Mrežna stranica Ministarstva mora, prometa i infrastrukture, dostupno na: www.mmpi.gov.hr (27.08.2023.)

⁶⁶ Mrežna stranica: www.strukturnifondovi.hr (27.08.2023.)

Obzirom da trenutno nema aktivnih javnih poziva iz EU fondova kao niti najave istoga za 2023. u nastavku će se obraditi mogućnost financiranja iz lokalnih proračuna. Budući da lokalni proračuni za 2023. zajedno s projekcijama za 2024. te 2025. ne predviđaju ovakva ulaganja potrebno je ispitati mogućnosti kreditiranja kao i stavljanja u funkciju drugu imovinu te prodaju iste za namirenje ove svrhe.

Prije svega, potrebno je utvrditi iznos sredstava koje je potrebno izdvojiti. Tako je, primjerice za rekonstrukciju autobusnog kolodvora u gradu Varaždinu 2018. godine izdvojen iznos od 929.059,66 eura, a radilo se o dotrajaloj zgradi autobusnog kolodvora iz 1965. godine pri čemu se kolodvorska zgrada srušila te se pristupilo adaptaciji postojećeg prostora i dogradnja postojeće zgrade ukupne površine od 375 četvornih metara.⁶⁷ Nadaje, u Slavonskom Brodu je u 2020. godini započela gradnja novog i rekonstrukcija postojećeg autobusnog kolodvora ukupne površine 5800 četvornih metara, a ugovorena vrijednost radova iznosila je 2.884.945,83 eura pri čemu su predviđene gradnja nove moderne građevine, rekonstrukcija prometnih površina te hortikulturno uređenje okoliša te opremanje u ultra brzim punjačima za električna vozila, uz površinu zatvorenih prostora od 400 metara četvornih.⁶⁸ Na temelju ovih dvaju različitih iznosa za dva kolodvora slične veličine teško je procijeniti vrijednost koja bi bila potrebna pa će se za primjer sredstava koja je potrebno uložiti uzeti aritmetička sredina ovih iznosa i to 1.907.002,75 eura.

Grad Sinj raspolaže s ukupno 13.776.627,51 eura što je i više nego dovoljno za izgradnju kolodvora. Međutim, postoje i druge potrebe građana koje grad treba zadovoljiti, radi čega, naravno, ne može izdvojiti ta sredstva samo iz jedne fiskalne godine. Ako bi se s računovodstvenog stajališta promatralo ulaganje u kolodvor, a s aspekta vijeka trajanja i obzirom da grad nije u obvezi opravdati isplativost projekta u vidu povrata na kapital, projekt se može financirati ulaganjem kroz period od primjerice 20 godina pa bi u tom slučaju trebalo 95.350,14 eura godišnje. Ako bi se, nadalje, ovdje uključile i ostale jedinice lokalne samouprave, pri čemu bi svaka od njih uložila 20% sredstava na period od 20 godina, onda bi se došlo do novčanog iznosa od 19.070,02 eura godišnje. Svakako da u ovoj jednostavnoj računici ne treba zanemariti ni troškove kamata, a što će se detaljno analizirati u ekonomskoj analizi.

⁶⁷ Mrežne stranice grada Varaždina, dostupno na www.varazdin.hr (28.08.2023.)

⁶⁸ Mrežne stranice grada Slavonski brod, dostupno na: www.slavonski-brod.hr (28.08.2023.)

Nakon što je utvrđen početni kapital potreban za ulaganje, potrebno je u lokalne proračune uračunati i troškove nabave autobusa. Kako je već ranije izloženo, za nabavu autobusa za javni gradski prijevoz za Promet d.o.o. Split bila su potrebna sredstva u prosjeku od 365.524,47 eura, ali to je prosječna nabava po autobusu za 20 zglobnih gradskih niskopodnih autobusa i 14 solo gradskih niskopodnih autobusa. Nadalje, i gradsko poduzeće Libertas d.o.o. Dubrovnik nabavilo je 18 autobusa ukupno vrijednosti 4.475.705,09 eura⁶⁹, u prosjeku svaki vrijednosti 248.650,51 eura. Također, gradska tvrtka Polet d.o.o. Vinkovci nabavila je 7 autobusa ukupne vrijednosti projekta od 1.990.842,12 eura, u prosjeku svaki vrijednosti 284.406,01 eura. Napominje se kako se radi o velikim autobusima te kako je za potrebe stanovništva promatranih jedinica lokalne samouprave potrebno nabaviti mini autobuse kapaciteta do 30 putnika, a čija je nabavna cijena nešto manja. Uvidom u specijalizirane portale za prodaju novih i rabljenih gospodarskih vozila⁷⁰, prosječna cijena nabave novog mini autobusa, sa traženim brojem sjedala iznosi do 150.000-200.000 eura. Za projekt nabave vozila za 5 jedinica lokalne samouprave, potrebno je nabaviti do 5 putničkih vozila te je potrebno inicijalno ulaganje od još 750.000,00 eura do 1.000.000,00 eura.

Također, potrebno je zaposliti do 10 vozača, uz prosječni mjesečni bruto II trošak plaće po vozaču od 1.165,00 eura. Konačno, potrebno je zaposliti i tehničko te administrativno osoblje kolodvora i prijevoznike tvrtke, koje će radi financijske uštede biti samo jedno trgovačko društvo i zapošljavati još do 12 ljudi, različite prosječne mjesečne bruto II plaće po zaposlenom, a potrebno je izdvojiti sredstva za gorivo te održavanje i registraciju vozila, sredstva za zdravstvene preglede vozača, režijske troškove autobusnog kolodvora i slično, a što će se u nastavku analizirati.

Zaključno za ovaj dio istraživanja, utvrđeno je kako grad Sinj nije jedini grad koji ima problema s derutnim kolodvorima u privatnom vlasništvu. Tako je, na primjer autobusni kolodvor u gradu Rovinju također u privatnom vlasništvu, a vlasnici planiraju na tom mjestu izgraditi hotel dok bi se kolodvor kao takav izmjestio na drugu lokaciju.⁷¹ Ističe se i prodaja gradskih površina namijenjenih autobusnom kolodvoru u Rijeci, ali kroz projekt javno-privatnog partnerstva, pri čemu se investitor kupoprodajnim ugovorom obvezao izgraditi novi kolodvor, ali i garažu s 800

⁶⁹ Mrežna stranica Libertas d.o.o. Dubrovnik, dostupno na: www.liberasdubrovnik.hr (30.08.2023.)

⁷⁰ Mrežna stranica specijaliziranog portala za prodaju gospodarskih vozila Autoline, dostupno na www.autoline.hr (30.08.2023.)

⁷¹ Mrežne stranice portala Glas Istre, dostupno na: www.glas-istre.hr (28.08.2023.)

parkirnih mjesta.⁷² Autobusni kolodvor u Puli pod upravljanjem je također privatne tvrtke, koja se nije iskazala ulaganjem u održavanje ove komunalne infrastrukture.⁷³ Svakako se ne može propustiti istaknuti i autobusni kolodvor u Splitu, kojim upravlja ista pravna osoba kao i kolodvorom u Sinju pri čemu grad Split ima svega 4% udjela u vlasništvu, radi čega zgrada autobusnog terminala ne izgleda reprezentativno ni u kojem smislu.

Ovdje se svakako ističe i zabrinutost radi prodaje komunalne infrastrukture, prema kojoj dosadašnji investitori nisu postupali pažnjom dobrog gospodarstvenika, a koja bi trebala služiti svim građanima odnosno poreznim obveznicima.

⁷² Mrežna stranica grada Rijeka, dostupno na: www.rijeka.hr (28.08.2023.)

⁷³ Mrežna stranice portala Istra 24, dostupno na: www.istra24.hr (28.08.2023.)

5. Ekonomsko financijska analiza

Cilj ekonomsko financijske analize jest utvrditi opravdanost ulaganja, a za isto je potrebno predvidjeti sve troškove koje je prethodno potrebno realno procijeniti. Također, u slučaju ulaganja u komunalnu infrastrukturu odnosno ulaganja jedinica lokalne samouprave u neki projekt isti ne mora ni biti ekonomski opravdan odnosno isplativ, jer mu je cilj zadovoljiti potrebe lokalnog stanovništva, a javni gradski prijevoz to svakako jest. Dakako, potrebno je racionalizirati sve troškove i postupiti pažnjom dobrog gospodarstvenika, a čega često nedostaje kod lokalnog upravljanja. U nastavku će se postaviti financijska analiza projekta, kako bi se utvrdili svi potrebni parametri i došlo od zaključaka.

5.1. Projekcija ulaganja

U nastavku se daje projekcija ulaganja u osnova sredstva, a kako bi se utvrdilo inicijalno ulaganje u navedenu komunalnu infrastrukturu, a kako je ranije bilo izneseno: radi se o ulaganju u rekonstrukciju i izgradnju autobusnog kolodvora, nabavu prijevoznih sredstava, ulaganje u nematerijalnu imovinu te unos zemljišta kojem je grad Sinj vlasnik.

PROJEKCIJA ULAGANJA U OSNOVNA SREDSTVA				
R.br.	Popis osnovnog sredstva	kom	Cijena/kom	Ukupna vrijednost
1.	AUTOBUSNI KOLODVOR (5982 m2)	1	1.907.002,75	1.907.002,75
1.1.	putnička zgrada	1	555.002,75	555.002,75
1.2.	taksi stajalište	10	9.500,00	95.000,00
1.3.	podzemna javna garaža	100	7.500,00	750.000,00
1.4.	peroni s čeličnom konstrukcijom	10	50.700,00	507.000,00
2.	PRIJEVOZNA SREDSTVA	5	200.000,00	1.000.000,00
2.1.	mini autobus	5	200.000,00	1.000.000,00
3.	NEMATERIJALNA IMOVINA	-	-	46.000,00 €
3.1.	izrada web stranice	1	3.000,00	3.000,00
3.2.	izrada programa za prodaju karata	1	15.000,00	15.000,00
3.3.	nabava ostalih softvera	1	8.000,00	8.000,00
3.4.	izrada projektnog rješenja	1	20.000,00	20.000,00
4.	ZEMLJIŠTE	5982	80,00	478.560,00
UKUPNO (euro)		-	-	3.431.562,75

Tablica 22. Ulaganja u osnovna sredstva

5.2. Projekcija prihoda

Nakon definiranja projekcije ulaganja potrebno je definirati plan prihoda koji će se ostvariti i to prihoda od prodaje karata te prihoda od najma poslovni prostora i javne garaže. Kako bi se utvrdila projekcija prihoda od prodaje karata, potrebno je definirati cijenu prijevozne karte, relaciju prometne linije, učestalost prometne linije te broj putnika. Ovdje će temeljna pretpostavka biti kako će stanovništvo svakodnevno koristiti uslugu prijevoza, iako je u realnosti jasno kako će biti potrebno određeno vrijeme da se stanovništvo navikne na postojanje usluge javnog prijevoza i zasigurno neće koristiti usluge prijevoza u istom intenzitetu tijekom cijele godine.

PROJEKCIJA PRIHODA OD PRIJEVOZA							
R.br	Autobusna linija	Broj linija	Cijena karte	Broj putnika	Ukupno dnevno	Ukupno godišnje	Ukupno
1	kružna linija Sinj	12	2,00 €	26	624,00 €	300	187.200,00 €
2	kružna linija Trilj	6	2,00 €	18	216,00 €	300	64.800,00 €
3	kružna linija Hrvace	6	2,00 €	15	180,00 €	300	54.000,00 €
4	kružna linija Dicmo	4	2,00 €	15	120,00 €	300	36.000,00 €
5	kružna linija Otok	6	2,00 €	12	144,00 €	300	43.200,00 €
UKUPNO		34	-	86	1.284,00 €	-	385.200,00 €

Tablica 23. Projekcija prihoda od prodaje putničkih karata

Za organizaciju 5 prijevoznih relacija na 34 putničke linije, a po cijeni karte od 2,00 eura s pretpostavljenim brojem putnika, od usluge prijevoza može se ostvariti dnevni prihod od 1.284,00 eura. Ako se u obzir uzme smanjene broja prijevoznih linija u dane vikenda, kao i za vrijeme godišnjih odmora i trajanja školskih praznika, od prosječno 300 prijevoznih dana u godini ukupno se prosječno može ostvariti prihod od 385.200,00 eura. Cijena karte može biti i niža od 2,00 eura, ali usluga prijevoza može biti i sufinancirana od strane lokalnih jedinica, čime bi karta mogla biti i besplatna za stanovništvo. Na taj način potaklo bi se stanovništvo na svakodnevno korištenje autobusa, čime bi se smanjilo zagađenje i ojačala mobilnost stanovništva.

U nastavku će se iskazati prihodi koje je moguće ostvariti stavljanjem novog autobusnog terminala u funkciju.

PROJEKCIJA PRIHODA AUTOBUSNOG KOLODVORA					
R.br	Stavka	Količina	Cijena	Ukupno	Godišnje
1	Mjesečni najam prostora za ugostiteljstvo	3	2.000,00 €	6.000,00 €	72.000,00 €
2	Mjesečni najam prostora za trgovinu	6	1.200,00 €	7.200,00 €	86.400,00 €
3	Mjesečni najam prostora za pohranu prtljage	1	200,00 €	200,00 €	2.400,00 €
4	Mjesečno odobrenje za taksi stajalište	10	20,00 €	200,00 €	2.400,00 €
5	Ulazak autobusa na peron (po ulasku dnevno)	6	20,00 €	120,00 €	43.800,00 €
6	Mjesečni najam garažnog mjesta (pretplata građani)	20	20,00 €	400,00 €	4.800,00 €
7	Mjesečni najam garažnog mjesta (pretplata poslovni subjekti)	30	50,00 €	1.500,00 €	18.000,00 €
8	Dnevna karta za javnu garažu (moguće do 20 mjesta dnevno)	20	7,00 €	140,00 €	51.100,00 €
9	Sat parkiranja u javnoj garaži (moguće do 30 mjesta satno)	300	0,50 €	150,00 €	54.750,00 €
UKUPNO (euro)					335.650,00

Tablica 24. Projekcija prihoda od autobusnog kolodvora

Projekcija prihoda napravljena je na temelju ranije iznijetih pretpostavki o mogućnostima novog autobusnog kolodvora, uz tržišne cijene za navedene usluge za poslovne subjekte. Cijene najma garažnog mjesta iskazana je na način da je od 100 predviđenih mjesta u javnoj garaži, 20 mjesta predviđeno za stalnu stanarsku pretplatu, 30 mjesta za stalnu pretplatu poslovnim subjektima dok je za preostalih 50 mjesta moguća pretplata kupnjom dnevne karte i to na način da je prosječno dnevno prodano 20 karata, dok je za preostalih 30 garažnih mjesta predviđena mogućnost satnog parkiranja pri čemu je na taj način moguće ostvariti prihod od maksimalnih 720 sati parkiranja pri čemu uzeta procjena za manje od ½ dnevne iskoristivosti.

Cijene za građane su predviđene ispod tržišnih cijena, jer je cilj poticati građane na korištenje javnih usluga te se kao i kod usluge prijevoza iste mogu korigirati na više, za postizanje ekonomske opravdanosti projekta.

U nastavku se daje prikaz projekcije prihoda za 5 godina, uz pretpostavku da će se za svaku poslovnu godinu ostvariti rast prihoda u vrijednosti od 5%.

PROJEKCIJA PRIHODA OD DJELATNOSTI			
Godina / stavka	Prijevoz	Kolodvor	Ukupno
2024	385.200,00 €	335.650,00 €	720.850,00 €
2025	404.460,00 €	352.432,50 €	756.892,50 €
2026	424.683,00 €	370.054,13 €	794.737,13 €
2027	445.917,15 €	388.556,83 €	834.473,98 €
2028	468.213,01 €	407.984,67 €	876.197,68 €
2029	491.623,66 €	428.383,91 €	920.007,56 €
2030	516.204,84 €	449.803,10 €	966.007,94 €
2031	542.015,08 €	472.293,26 €	1.014.308,34 €
2032	569.115,84 €	495.907,92 €	1.065.023,76 €
2033	597.571,63 €	520.703,32 €	1.118.274,94 €
Ukupno	4.845.004,20 €	4.221.769,63 €	9.066.773,83 €

Tablica 25. Projekcija prihoda od planiranih djelatnosti

5.3. Projekcija rashoda

Nakon iskazane projekcije prihoda, potrebno je realno iskazati rashode, a prema dosad iznesenim pretpostavkama. Stoga će se u nastavku iskazati projekcija ulaganja u osnovna i obrtna sredstva, materijalni rashodi, rashodi za kamate te rashodi za plaće zaposlenika.

5.3.1. Projekcija troškova plaće zaposlenika

Kako je ranije istaknuto, za potrebe obavljanja javne usluge prijevoza putnika i funkcioniranja izgrađenog autobusnog kolodvora potrebno je zapošljavanje kadra. Za nesmetano obavljanje prijevoza na predviđenim linijama potrebno je zapošljavanje do 10 vozača, a također je potrebno zapošljavanje administrativnog, tehničkog i pomoćnog osoblja. Predviđene prosječne bruto II plaće po zaposleniku jesu 1.121,31 eura, a predviđene pojedinačne plaće po zaposleniku daju se u nastavku.

PROJEKCIJA TROŠKOVA ZAPOSLENIH						
R. br.	Naziv radnog mjesta	Br. radnika	Bruto I/mjesečno	Bruto II mjesečno	Bruto II ukupno	Godišnje
1	vozač	10	1.000,00 €	1.165,00 €	11.650,00 €	139.800,00 €
2	uredsko osoblje	4	900,00 €	1.048,50 €	4.194,00 €	50.328,00 €
3	tehničko osoblje	4	1.150,00 €	1.339,75 €	5.359,00 €	64.308,00 €
4	pomoćno osoblje	4	800,00 €	932,00 €	3.728,00 €	44.736,00 €
UKUPNO		22	3.850,00 €	4.485,25 €	24.931,00 €	299.172,00 €

Tablica 26. Projekcija troškova zaposlenika

5.3.2. Projekcija ulaganja prema izvorima sredstava

Projekt traži kapitalna ulaganja u autobusni kolodvor te je potrebno nabaviti dugotrajnu materijalnu i nematerijalnu imovinu, u nastavku se daje prikaz projekcije ulaganja prema izvorima sredstava. Zemljište koje je predviđeno za izgradnju kolodvora u vlasništvu je grada Sinja te za nabavu istog nije potrebno izdvajati financijska sredstva. Predviđeno je inicijalno ulaganje u novcu svih jedinica lokalne samouprave te je također predviđeno i sufinanciranje u vidu pomoći države ili u slučaju otvaranja natječaja EU fondova u vrijednosti od 1.000.000,00 eura. Zatvaranje financijske konstrukcije učinit će se bankarskim zajmom u vrijednosti od 1.378.002,75 eura.

PROJEKCIJA ULAGANJA PREMA IZVORIMA SREDSTAVA					
R. br.	Stavke izvora	Iznos	Struktura		
I.	Vlastiti izvori	1.053.560,00 €	30,70%		
1.	Grad Sinj	678.560,00 €		64,41%	
1.1.	zemljište	478.560,00 €			70,53%
1.2.	novčana sredstva	200.000,00 €			29,47%
2.	Grad Trilj	100.000,00 €		9,49%	
3.	Općina Hrvace	100.000,00 €		9,49%	
4.	Općina Dicmo	75.000,00 €		7,12%	
5.	Općina Otok	100.000,00 €		9,49%	
II.	Vanjski izvori	2.378.002,75 €	69,30%		
1	Pomoći	1.000.000,00 €		42,05%	
1	Bankarski zajam	1.378.002,75 €		57,95%	
I.+II.	Ukupna sredstva	3.431.562,75 €	100%		

Tablica 27. Projekcija ulaganja prema izvorima sredstava

Za potrebe financiranja projekta jedinice lokalne samouprave trebat će izdvojiti 30,70% vlastitih sredstava, dok će se preostali dio od 69,30% financirati na način da će se 42,05% preostalog iznosa financirati kroz pomoći države, a 57,95% preostalog iznosa u vrijednosti od 1.378.002,75 eura financirati će se kroz bankarski zajam.

5.3.3. Projekcija amortizacije tijekom eksploatacije projekta

U nastavku se daje projekcija troškova amortizacije tijekom nulte i promatranih godina eksploatacije projekta te ostatak vrijednosti, a stope su iskazane sukladno važećim stopama Zakona o porezu na dobit.⁷⁴

AMORTIZACIJA						
R. br.	God./ Naziv	Autobusni kolodvor (5%)	Prijevozna sredstva	Nematerijalna imovina	Zemljište	UKUPNO
1	NV (€)	1.907.002,75	1.000.000,00	46.000,00	478.560,00	
2	Am. stopa	5%	25%	25%	0%	
1	2023	-	-	-	-	- €
2	2024	95.350,14	250.000,00	11.500,00	- €	356.850,14
3	2025	95.350,14	250.000,00	11.500,00	- €	356.850,14
4	2026	95.350,14	250.000,00	11.500,00	- €	356.850,14
5	2027	95.350,14	250.000,00	11.500,00	- €	356.850,14
6	2028	95.350,14	- €	- €	- €	95.350,14
7	2029	95.350,14	- €	- €	- €	95.350,14
8	2030	95.350,14	- €	- €	- €	95.350,14
9	2031	95.350,14	- €	- €	- €	95.350,14
10	2032	95.350,14	- €	- €	- €	95.350,14
11	2033	95.350,14	- €	- €	- €	95.350,14
13	ukupno	953.501,38	1.000.000,00	46.000,00	- €	1.999.501,38
14	ostatak vrijed.	953.501,38	- €	- €	- €	953.501,38

Tablica 28. Projekcija amortizacije

⁷⁴ Članak 4. Zakon o porezu na dobit

5.3.4. Otplata kredita tijekom eksploatacije projekta

U nastavku je prikazana otplata kredita, ukupne vrijednosti 1.378.002,75 eura, uz kamatnu stopu od 3,00%, kroz deset godišnjih anuiteta. Ukupan iznos predviđen za plaćanje kamata je 237.436,85 eura.

KREDIT				
R.br.	anuitet	kamata	otplatna kvota	ostatak zajma
0	-	-	-	1.378.002,75 €
2024	161.543,96 €	41.340,08 €	120.203,88 €	1.257.798,87 €
2025	161.543,96 €	37.733,97 €	123.809,99 €	1.133.988,88 €
2026	161.543,96 €	34.019,67 €	127.524,29 €	1.006.464,58 €
2027	161.543,96 €	30.193,94 €	131.350,02 €	875.114,56 €
2028	161.543,96 €	26.253,44 €	135.290,52 €	739.824,04 €
2029	161.543,96 €	22.194,72 €	139.349,24 €	600.474,80 €
2030	161.543,96 €	18.014,24 €	143.529,72 €	456.945,08 €
2031	161.543,96 €	13.708,35 €	147.835,61 €	309.109,47 €
2032	161.543,96 €	9.273,28 €	152.270,68 €	156.838,80 €
2033	161.543,96 €	4.705,16 €	156.838,80 €	- 0,00 €
Suma kamata		237.436,85 €		

Tablica 29. projekcija otplate kredita uz kamatnu stopu od 3,00%, godišnja otplata

5.3.5. Projekcija materijalnih troškova tijekom eksploatacije projekta

Za realnu procjenu materijalnih rashoda, koristilo se Godišnje izvješće⁷⁵ za 2022.g. tvrtke Promet d.o.o. u Splitu, jer je u istom iskazana potrošnja svih materijalnih troškova, a osobito potrošnja goriva po prijeđenim kilometrima. U obzir treba uzeti da je tijekom godine dolazilo do oscilacija u cijeni goriva, ali i da je trenutna cijena goriva subvencionirana odnosno fiksirana uredbom Vlade Republike Hrvatske.

Promet d.o.o. Split raspolaže sa 157 autobusa, što ne znači da su svi autobusi u svako vrijeme bili u funkciji prijevoza putnika. Prijedeno je 8 653 676 kilometara, za što je potrošeno 5.043.317,36 eura goriva. Također, obzirom da bi novo poduzeće organiziralo prijevoz kroz 34 dnevne linije odnosno 300 godišnjih linija, na taj bi način u prosjeku prešlo do 60 kilometra dnevno po liniji, što je bitno radi formiranja potrošnje goriva.

⁷⁵ Registar godišnjih financijskih izvještaja, dostupno na: www.rgfi.fina.hr (04.09.2023.)

Za cijene energenata, održavanja i radne odjeće predviđen je rast rashoda od 5%, dok je za rezervne dijelove predviđen rast od 10% jer sa većim brojem prijeđenih kilometara, biti će potrebno i veće izdvajanje za rezervne dijelove kao što su gume, ulja, filteri i slično.

PROJEKCIJA MATERIJALNIH RASHODA								
R. br.	Godina/ Stavka	Energenti	Registr. vozila	Premije osiguranja	Rezervni dijelovi	Održavanje	Radna odjeća	Ukupno
1	2023	-	-	-	-	-	-	-
2	2024	357.413,85	200,00	7.500,00	3.000,00	7.400,00	1.500,00	377.013,85
3	2025	375.284,54	200,00	7.500,00	3.300,00	7.770,00	1.575,00	395.629,54
4	2026	394.048,77	200,00	7.500,00	3.630,00	8.158,50	1.653,75	415.191,02
5	2027	413.751,21	200,00	7.500,00	3.993,00	8.566,43	1.736,44	435.747,07
6	2028	434.438,77	200,00	7.500,00	4.392,30	8.994,75	1.823,26	457.349,07
7	2029	456.160,71	200,00	7.500,00	4.831,53	9.444,48	1.914,42	480.051,14
8	2030	478.968,74	200,00	7.500,00	5.314,68	9.916,71	2.010,14	503.910,28
9	2031	502.917,18	200,00	7.500,00	5.846,15	10.412,54	2.110,65	528.986,52
10	2032	528.063,0	200,00	7.500,00	6.430,77	10.933,17	2.216,18	555.343,16
11	2033	554.466,19	200,00	7.500,00	7.073,84	11.479,83	2.326,99	583.046,85
UKUPNO (€)		4.495.513,00	2.000,00	75.000,00	47.812,27	93.076,40	18.866,84	4.732.268,51

Tablica 30. Projekcija materijalnih rashoda

5.3.6. Projekcija rashoda

Nakon projekcije svih rashoda, u nastavku se daje zbrojni prikaz rashoda za vrijeme trajanja projekta.

PROJEKCIJA UKUPNIH RASHODA						
R. br.	Godina/ Stavka	Materijalni trošak	Trošak kamate	Amortizacija	Plaće	Ukupno
1	-	-	-	-	-	-
2	2024	377.013,85 €	41.340,08 €	356.850,14 €	299.172,00 €	1.074.376,07 €
3	2025	395.629,54 €	37.733,97 €	356.850,14 €	299.172,00 €	1.089.385,65 €
4	2026	415.191,02 €	34.019,67 €	356.850,14 €	299.172,00 €	1.105.232,82 €
5	2027	435.747,07 €	30.193,94 €	356.850,14 €	299.172,00 €	1.121.963,15 €
6	2028	457.349,07 €	26.253,44 €	95.350,14 €	299.172,00 €	878.124,65 €
7	2029	480.051,14 €	22.194,72 €	95.350,14 €	299.172,00 €	896.768,00 €
8	2030	503.910,28 €	18.014,24 €	95.350,14 €	299.172,00 €	916.446,66 €
9	2031	528.986,52 €	13.708,35 €	95.350,14 €	299.172,00 €	937.217,01 €
10	2032	555.343,16 €	9.273,28 €	95.350,14 €	299.172,00 €	959.138,58 €
11	2033	583.046,85 €	4.705,16 €	95.350,14 €	299.172,00 €	982.274,16 €
UKUPNO		4.732.268,51 €	237.436,85 €	1.999.501,38 €	2.991.720,00 €	9.960.926,74 €

Tablica 31. Projekcija ukupnih rashoda

Iz projekcije ukupnih rashoda razvidno je kako tijekom perioda eksploatacije projekta dolazi do smanjenja troškova i to na način da dolazi do smanjenja troškova kamata i amortizacije. Ukupni troškovi jesu 9.960.926,74 eura.

5.3.7. Projekcija računa dobiti i gubitka

Nakon iskazani rashoda, u nastavku se daje projekcija računa dobiti i gubitka za navedeni projekt.

PROJEKCIJA RAČUNA DOBITI I GUBITKA										
R. br.	God./stavka	Ukupni prihodi	Operativni rashodi	EBITADA	Amortizacija	EBIT	Kamate	Dobit prije poreza	Porez na dobit (18%)	Neto dobit
1	2023	- €	- €	- €	- €	- €	- €	- €	- €	- €
2	2024	720.850,00 €	676.185,85 €	44.664,15 €	356.850,14 €	- 312.185,99 €	41.340,08 €	- 353.526,07 €	- €	- 353.526,07 €
3	2025	756.892,50 €	694.801,54 €	62.090,96 €	356.850,14 €	- 294.759,18 €	37.733,97 €	- 332.493,15 €	- €	- 332.493,15 €
4	2026	794.737,13 €	714.363,02 €	80.374,11 €	356.850,14 €	- 276.476,03 €	34.019,67 €	- 310.495,70 €	- €	- 310.495,70 €
5	2027	834.473,98 €	734.919,07 €	99.554,91 €	356.850,14 €	- 257.295,23 €	30.193,94 €	- 287.489,16 €	- €	- 287.489,16 €
6	2028	876.197,68 €	756.521,07 €	119.676,61 €	95.350,14 €	24.326,47 €	26.253,44 €	- 1.926,97 €	- €	- 1.926,97 €
7	2029	920.007,56 €	779.223,14 €	140.784,42 €	95.350,14 €	45.434,28 €	22.194,72 €	23.239,56 €	- €	23.239,56 €
8	2030	966.007,94 €	803.082,28 €	162.925,67 €	95.350,14 €	67.575,53 €	18.014,24 €	49.561,28 €	- €	49.561,28 €
9	2031	1.014.308,34 €	828.158,52 €	186.149,82 €	95.350,14 €	90.799,68 €	13.708,35 €	77.091,33 €	- €	77.091,33 €
10	2032	1.065.023,76 €	854.515,16 €	210.508,60 €	95.350,14 €	115.158,46 €	9.273,28 €	105.885,18 €	- €	105.885,18 €
11	2033	1.118.274,94 €	882.218,85 €	236.056,09 €	95.350,14 €	140.705,95 €	4.705,16 €	136.000,79 €	- €	136.000,79 €
ukupno		9.066.773,83 €	7.723.988,51 €	1.342.785,32 €	1.999.501,38 €	- 656.716,05 €	237.436,85 €	- 894.152,91 €	- €	- 894.152,91 €

Tablica 32. Projekcija računa dobiti i gubitka

6. Ocjena učinkovitosti

Ocijenom učinkovitosti istražiti će se ekonomska opravdanost ulaganja u projekt, radi organiziranja javne usluge prijevoza. Obzirom da se radi o ulaganju koje ima za cilj stvoriti dodanu vrijednost za lokalno stanovništvo, ocjena učinkovitosti projekta ispitat će se na način da rezultat ocjene projekta neće konačno odlučiti o investiranju u navedeni projekt. Kako je ranije istaknuto, projekt izgradnje kolodvora i uvođenja javnog gradskog prijevoza je jedan od projekata kojim se mogu potaknuti pozitivni demografski trendovi jer omogućava mobilnost stanovništva i olakšava življenje na navedenom području, a nema za cilj ostvarivanje profita. Ocjena učinkovitosti ispitat će se kroz osnovni pokazatelj razdoblja povrata ulaganja te analizu osjetljivosti prihoda.

6.1. Razdoblje povrata ulaganja

Kako bi se izračunalo razdoblje povrata investicije, potrebno je utvrditi ekonomski novčani tijek projekta. Za izračun ekonomskog novčanog tijeka potreban je izračun poreza na dobit bez štita kamata, a koji se daje u nastavku.

POREZ NA DOBIT BEZ ŠTITA KAMATA						
R. br.	God./stav.	Prihodi	Operativni trošak	Amortizacija	Osnovica	Porez
1	2023	- €	- €	- €	- €	- €
2	2024	720.850,00 €	676.185,85 €	356.850,14 €	- 312.185,99 €	- €
3	2025	756.892,50 €	694.801,54 €	356.850,14 €	- 294.759,18 €	- €
4	2026	794.737,13 €	714.363,02 €	356.850,14 €	- 276.476,03 €	- €
5	2027	834.473,98 €	734.919,07 €	356.850,14 €	- 257.295,23 €	- €
6	2028	876.197,68 €	756.521,07 €	95.350,14 €	24.326,47 €	4.378,76 €
7	2029	920.007,56 €	779.223,14 €	95.350,14 €	45.434,28 €	8.178,17 €
8	2030	966.007,94 €	803.082,28 €	95.350,14 €	67.575,53 €	12.163,60 €
9	2031	1.014.308,34 €	828.158,52 €	95.350,14 €	90.799,68 €	16.343,94 €
10	2032	1.065.023,76 €	854.515,16 €	95.350,14 €	115.158,46 €	20.728,52 €
11	2033	1.118.274,94 €	882.218,85 €	95.350,14 €	140.705,95 €	25.327,07 €
ukupno		9.066.773,83 €	7.723.988,51 €	1.999.501,38 €	- 656.716,05 €	87.120,07 €

Tablica 33. Porez na dobit bez štita kamata

U nastavku se daje izračun ekonomskog novčanog tijeka.

EKONOMSKI NOVČANI TOK							
R. br.	God	Ulaganje u imovinu	Ukupni prihodi	Operativni izdaci	Porez na dobit bez štita kamata	Ukupni operativni rashodi nakon poreza	Ekonomski novčani tijek
1	2023	-3.431.562,75	-	-	-	-	- 3.431.562,75
2	2024	-	720.850,00	- 676.185,85	-	- 676.185,85	44.664,15
3	2025	-	756.892,50	- 694.801,54	-	- 694.801,54	62.090,96
4	2026	-	794.737,13	- 714.363,02	-	- 714.363,02	80.374,11
5	2027	-	834.473,98	- 734.919,07	-	- 734.919,07	99.554,91
6	2028	-	876.197,68	- 756.521,07	- 4.378,76	- 760.899,84	115.297,84
7	2029	-	920.007,56	- 779.223,14	- 8.178,17	- 787.401,31	132.606,25
8	2030	-	966.007,94	- 803.082,28	-12.163,60	- 815.245,87	150.762,07
9	2031	-	1.014.308,34	- 828.158,52	-16.343,94	- 844.502,47	169.805,87
10	2032	-	1.065.023,76	- 854.515,16	-20.728,52	- 875.243,68	189.780,08
11	2033	-	1.118.274,94	- 882.218,85	-25.327,07	- 907.545,93	210.729,02
Ukupno	€	-3.431.562,75	9.066.773,83	7.723.988,51	87.120,07	7.811.108,58	- 2.175.897,50

Tablica 34. Ekonomski novčani tok

Ako se učini kumulativni zbroj ekonomskih novčanih tijekova projekta, istim se može utvrditi negativni rezultat te izvesti zaključak kako se u periodu eksploatacije projekta ne ostvaruje povrat.

Kada bi se radilo o ekonomskom projektu privatnog kapitala, bilo koji investitor se ne bih odlučio na ovakvo ulaganje, jer ne ostvaruje pozitivne ekonomske tijekove. Međutim, u ovom slučaju, radi se o ulaganju u komunalnu infrastrukturu, radi čega se ne očekuje isplativost u ekonomskom smislu. Također, cijena prijevoznih karti postavljena je na minimalnoj razini od 2,00 eura, stoga bi novčani tijek zasigurno bio povoljniji u slučaju viših cijena.

Zaključno, projekt ulaganja u ovakav vid komunalne infrastrukture ni ne očekuje povrat u tako kratkom razdoblju, kako što je period od samo 10 godina. Obzirom da projekt ne ostvaruje povrat uloženog, neće se izračunavati stopa prinosa ili prosječna profitabilnost, jer bi ista bila negativna.

Da bi se ocijenila likvidnost projekta, iako je već utvrđeno kako projekt ostvaruje negativne ekonomske tijekove, potrebno je utvrditi novčani tijek projekta, odnosno novčane tijekove iz poslovnih, investicijskih te financijskih aktivnosti. U nastavku se daje izračun neto novčanih tokova iz poslovnih aktivnosti za vrijeme trajanja projekta.

NOVČANI TIJEK IZ POSLOVNIH AKTIVNOSTI (u eurima)							
R. br.	Godina /stavka	Primici od usluga	Izdaci za materijal	Plaće	Ukupni primici	Ukupni izdaci	Neto novčani tok
1	2023	- €	- €	- €	- €	- €	- €
2	2024	720.850,00	377.013,85	299.172,00	720.850,00	676.185,85	44.664,15
3	2025	756.892,50	395.629,54	299.172,00	756.892,50	694.801,54	62.090,96
4	2026	794.737,13	415.191,02	299.172,00	794.737,13	714.363,02	80.374,11
5	2027	834.473,98	435.747,07	299.172,00	834.473,98	734.919,07	99.554,91
6	2028	876.197,68	457.349,07	299.172,00	876.197,68	756.521,07	119.676,61
7	2029	920.007,56	480.051,14	299.172,00	920.007,56	779.223,14	140.784,42
8	2030	966.007,94	503.910,28	299.172,00	966.007,94	803.082,28	162.925,67
9	2031	1.014.308,34	528.986,52	299.172,00	1.014.308,34	828.158,52	186.149,82
10	2032	1.065.023,76	555.343,16	299.172,00	1.065.023,76	854.515,16	210.508,60
11	2033	1.118.274,94	583.046,85	299.172,00	1.118.274,94	882.218,85	236.056,09

Tablica 35. Novčani tijek iz poslovnih aktivnosti

Za novčani tijek iz investicijskih aktivnosti projekt nije ostvario primitke, već isključivo izdatke i to po osnovi ulaganja u izgradnju kolodvora i nabavu prijevoznih sredstava, u vrijednosti od 3.431.562,75 eura. Iz novčanih tijekova od financijskih aktivnost, projekt je ostvario primitke od kredita i doznakom sredstva od osnivača, a izdaci novčanih tijekova ostvareni su kroz povrat glavnice i kamata za bankovni zajam.

U nastavku se daje ukupan prikaz primitka i izdataka iz svih aktivnosti, rezultat te kumulativ.

NOVČANI TIJEK PROJEKTA					
R. br.	Godina /stavka	Ukupni primitak	Ukupni izdaci	Ukupni novčani tok	Kumulativ
1	2023	2.953.002,75 €	3.431.562,75 €	- 478.560,00 €	- 478.560,00 €
2	2024	720.850,00 €	837.729,81 €	- 116.879,81 €	- 595.439,81 €
3	2025	756.892,50 €	856.345,50 €	- 99.453,00 €	- 694.892,81 €
4	2026	794.737,13 €	875.906,98 €	- 81.169,86 €	- 776.062,67 €
5	2027	834.473,98 €	896.463,03 €	- 61.989,05 €	- 838.051,72 €
6	2028	876.197,68 €	918.065,03 €	- 41.867,35 €	- 879.919,07 €
7	2029	920.007,56 €	940.767,10 €	- 20.759,54 €	- 900.678,61 €
8	2030	966.007,94 €	964.626,24 €	1.381,71 €	- 899.296,91 €
9	2031	1.014.308,34 €	989.702,48 €	24.605,85 €	- 874.691,05 €
10	2032	1.065.023,76 €	1.016.059,12 €	48.964,64 €	- 825.726,41 €
11	2033	1.118.274,94 €	1.043.762,81 €	74.512,13 €	- 751.214,28 €

Tablica 36. Novčani tijek projekta

Iz kumulativnog zbroja novčanih tijekova iz svih aktivnosti razvidno je kako projekt nije likvidan. Obzirom da se projekt sastoji od ulaganja u dugotrajnu imovinu u vidu autobusnog kolodvora i nabave prijevoznih sredstava, ne postoji likvidna imovina pa je i pitanje sposobnosti podmirenja obveza. Svakako, ranije je istaknuto kako se od ovakvog projekta ni ne može očekivati povrat investicije u nekom prihvatljivom roku jer se radi o projektu kojem cilj nije ostvarivanje dobiti.

6.2. Analiza osjetljivosti

U nastavku se daje projekcija računa dobiti i gubitka, u situaciji u kojoj je prijevozna karta 4,00 eura. Napominje se kako je vrlo upitno korištenje javnog gradskog prijevoza po ovako visokoj cijeni. Također, cijena prijevozne karte na relaciji Sinj-Split jednog od postojećih prijevoznika postavljena je na razinu od 4,10 eura, a stanovništvo usluge prijevoza koristi po navedenoj cijeni, jer ne postoji alternativa, osim osobnog automobila.

Projekcija računa dobiti i gubitka daje se pod istim pretpostavkama, prema kojima je predviđen rast prihoda od 5% za svaku godinu projekta.

PROJEKCIJA RAČUNA DOBITI I GUBITKA						
R. br.	Godina/stavka	Ukupni prihodi	Ukupni rashodi	Rezultat	Porez na dobit (18%)	Neto rezultat
1	2023	- €	- €	- €	- €	- €
2	2024	1.106.050,00 €	1.074.376,07 €	31.673,93 €	5.701,31 €	25.972,62 €
3	2025	1.161.352,50 €	1.089.385,65 €	71.966,85 €	12.954,03 €	59.012,82 €
4	2026	1.219.420,13 €	1.105.232,82 €	114.187,30 €	20.553,71 €	93.633,59 €
5	2027	1.280.391,13 €	1.121.963,15 €	158.427,99 €	28.517,04 €	129.910,95 €
6	2028	1.344.410,69 €	878.124,65 €	466.286,04 €	83.931,49 €	382.354,55 €
7	2029	1.411.631,22 €	896.768,00 €	514.863,22 €	92.675,38 €	422.187,84 €
8	2030	1.482.212,78 €	916.446,66 €	565.766,13 €	101.837,90 €	463.928,22 €
9	2031	1.556.323,42 €	937.217,01 €	619.106,41 €	111.439,15 €	507.667,25 €
10	2032	1.634.139,59 €	959.138,58 €	675.001,01 €	121.500,18 €	553.500,83 €
11	2033	1.715.846,57 €	982.274,16 €	733.572,42 €	132.043,04 €	601.529,38 €
ukupno		13.911.778,04 €	9.960.926,74 €	3.950.851,30 €	711.153,23 €	3.239.698,06 €

Tablica 37. Projekcija računa dobiti i gubitka

U navedenom slučaju, u ovom projektu ostvario bi se pozitivan financijski rezultat, već od prve godine poslovanja. Pretpostavljena stopa poreza na dobit je 18% obračunata je sukladno iznosu ostvarenih prihoda i prema važećim propisima.

U nastavku se iskazuje ukupan novčani tijek projekta, prema analizi osjetljivost.

NOVČANI TIJEK PROJEKTA					
R. br.	Godina /stavka	Ukupni primitak	Ukupni izdaci	Ukupni novčani tok	Kumulativ
1	2023	2.953.002,75 €	3.431.562,75 €	- 478.560,00 €	- 478.560,00 €
2	2024	1.106.050,00 €	843.431,12 €	262.618,88 €	- 215.941,12 €
3	2025	1.161.352,50 €	869.299,54 €	292.052,96 €	76.111,85 €
4	2026	1.219.420,13 €	896.460,69 €	322.959,43 €	399.071,28 €
5	2027	1.280.391,13 €	924.980,07 €	355.411,06 €	754.482,34 €
6	2028	1.344.410,69 €	1.001.996,52 €	342.414,17 €	1.096.896,50 €
7	2029	1.411.631,22 €	1.033.442,48 €	378.188,74 €	1.475.085,24 €
8	2030	1.482.212,78 €	1.066.464,14 €	415.748,64 €	1.890.833,89 €
9	2031	1.556.323,42 €	1.101.141,64 €	455.181,78 €	2.346.015,67 €
10	2032	1.634.139,59 €	1.137.559,30 €	496.580,29 €	2.842.595,96 €
11	2033	1.715.846,57 €	1.175.805,85 €	540.040,72 €	3.382.636,69 €

Tablica 38. Novčani tijek projekta, analiza osjetljivosti

U analizi osjetljivosti dalo bi se korigirati i rashode, kako na više, tako i na niže. Inicijalni prijedlog predvidio je najnižu moguću cijenu karte koja bi bila prihvatljiva lokalnom stanovništvu. Prijedlog projekta nije predvidio mogućnost pokazne karte ili karte po povoljnijoj cijeni ili pak besplatne karte za određene skupine ljudi, kao što su umirovljenici, branitelji, trudnice i slično, a takva situacija je svakako realno moguća. Potrebna je snažna državna podrška u provođenju ovakvog projekta, jer ovakav projekt dugoročno ne bi ostvario ekonomske ciljeve, a lokalni proračuni imaju svoje korisnike i obveze prema istima.

Zaključno, postoji mogućnost da se projektu pristupa na način na koji je to učinio grad Sveta Nedjelja, a to je potpisivanje ugovora sa privatnom tvrtkom, koja obavlja uslugu prijevoza stanovnika bez plaćanja putne karte, a kojem je za 3 godine trajanja takvog projekta iz proračunskih sredstva plaćen iznos od nešto više od 1.500.000,00 eura.

7. Zaključak

Nakon provedene iscrpne analize zaključeno je kako slijedi: Demografski trendovi zabrinjavajući su na razini cijele države, a ne samo promatranih lokalnih sredina, radi čega je potrebno izraditi primjenjivu nacionalnu strategiju, uz naglasak na ruralna područja.

Potrebno je tijekom novca preusmjeriti na navedena područja kroz jačanje gospodarskih zona, jer je adekvatno zaposlenje pojedinca temeljni preduvjeti za pozitivne demografske efekte. Nadalje, cijene nekretnina nisu jedini razlog zbog kojeg će se netko odlučiti na selidbu, već je to i geografska povezanost s drugim i većim jedinicama lokalne samouprave, radi čega je također potrebno cestovno povezivanje s drugim administrativnim središtima, kako kroz nove cestovne pravce, tako i kroz uvođenje javnog gradskog prijevoza. Smatra se kako je nužno povezivanje promatranih jedinica lokalne samouprave u jednu jedinicu, jer se proračunska sredstva nepotrebno dupliciraju kao što su režijski troškovi, troškovi zaposlenika, gradonačelnika, načelnika, pročelnika i slično.

Zaključno, povezivanje jedinica lokalne samouprave u jednu cjelinu, a onda i povezivanje istih javnim gradskim prijevozom smatra se preduvjetom za opstanak ruralnih sredina, jer je javni gradski prijevoz civilizacijski doseg, a kojim se provode i europski ciljevi koji uključuju mobilnosti te smanjenje štetnih emisija koja proizvode vozila koja se koriste za pojedinačne potrebe. Iako projekt povezivanja jedinica lokalne samouprave ovom analizom ne ostvaruje poželjne ekonomske učinke, to ne znači da nije potreban, ali i isplativ u neekonomskom smislu, radi čega treba postojati snažna podrška lokalnih, županijskih i državnih institucija u ostvarivanju ovakvog i ostalih sličnih projekata.

Popis literature

1. Stručna literatura:

Stručne informacije za 2023., g., skupina autora, izdavač: RRIF Plus d.o.o.

Izvešće o komunalnom otpadu za 2022.g., izdavač: Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja

Pregled tržišta nekretnina za 2021.g., izdavač: Ekonomski institut u Zagrebu

Strategija upravljanja imovinom grada Sinja za razdoblje 2023.-2029., izdavač: Grad Sinj

2. Internetski izvori:

Mrežna stranica grada Sinja: www.sinj.hr

Mrežne stranice grada Trilja: www.trilj.hr

Mrežna stranica općine Dicmo: www.dicmo.hr

Mrežna stranica općine Otok: www.opcina-otok.hr

Mrežne stranice općine Hrvace: www.opcina-hrvace.hr

Mrežna stranica Međimurske županije: www.medjimurska-zupanija.hr

Mrežna stranica Wikipedije: www.hr.wikipedia.org

Mrežna stranica Državnog zavoda za statistiku: www.dzs.hr

Portal otvorenih podataka: www.data.gov.hr

Mrežna stranica Hrvatskog zavoda za zapošljavanje: www.hzz.hr/statistika

Mrežna stranica Financijske agencije: www.fina.hr

Mrežna stranica Ekonomskog instituta Zagreb: www.eizg.hr

Mrežna stranica Aglomeracija Sinj: www.aglomeracija-sinj.hr

Mrežna stranica Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade: www.demografijaimladi.gov.hr

Mrežna stranica Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja:

Mrežne stranice izdavača Hit radio d.o.o.: www.ferata.hr

Mrežna stranica Poslovno uslužnog centra 3LJ: www.puc3lj.eu

Mrežna stranica Državne geodetske uprave: www.geoportal.dgu.hr

Mrežne stranice Ministarstva pravosuđa i uprave: www.oss.uredjenazemlja.hr

Mrežne stranice EU fondova: www.strukturnifondovi.hr

Mrežna stranice grada Varaždina: www.varazdin.hr

Mrežna stranica grada Slavonski Brod: www.slavonski-brod.hr

Mrežna stanica portala Glas Istre: www.glas-istre.hr

Mrežna stranica portala Istra 24: www.istra24.hr

Mrežna stranica grada Rijeke: www.rijeka.hr

Mrežne stranice Libertas d.o.o. Dubrovnik: libertasdubrovnik.hr

Mrežne stranice Polet d.o.o. Vinkovci: www.polet.hr

Mrežna stranica Ministarstva mora, prometa i infrastrukture: www.mmpi.gov.hr

Mrežna stranica Registra godišnjih financijskih izvještaja: www.rgfi.fina.hr

3. Zakonska regulativa:

Zakon o proračunu (NN 144/21)

Zakon o porezu na dobit (NN 177/04, 90/05, 57/06, 146/08, 80/10, 22/12, 148/13, 143/14, 50/16, 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20, 114/22)

Popis tablica i slika

Tablica 1. Ukupna površina i gustoća naseljenosti	5
Tablica 2. Popis stanovništva u promatranim razdobljima	6
Tablica 3. Stanovništvo prema starosti i spolu.....	7
Tablica 4. Struktura stanovništva starijeg od 15. godina života prema obrazovanju.....	8
Tablica 5. Broj upisanih polaznika odgojno obrazovnih institucija.....	11
Tablica 6. Studenti prema gradu/općini prebivališta i vrsti visokih učilišta	12
Tablica 7. Broj nezaposlenih prema spolu i mjestu stanovanja	13
Tablica 8. Broj nezaposlenih u usporedbi s brojem stanovnika.....	14
Tablica 9. Broj nezaposlenih prema starosti, 2021.	15
Tablica 10. Broj nezaposlenih prema obrazovanju	15
Tablica 11. Ukupni proračun za 2023.g. za promatrane jedinice lokalne samouprave.....	17
Tablica 12. Struktura proračuna za promatrane jedinice lokalne samouprave.....	18
Tablica 13. Broj zaposlenih prema sjedištu poslodavca	23
Tablica 14. Broj zaposlenih prema prebivalištu osiguranika	23
Tablica 15. Odnos zaposlenih prema sjedištu poslodavca i mjestu prebivališta osiguranika ..	24
Tablica 16. Poduzetnici prema mjestu sjedišta i ukupnom rangu	25
Tablica 17. Poduzetnici prema ostvarenim rezultatima u 2020.g. (preračunato u euro).....	26
Tablica 18. Prirodno kretanje stanovništva u 2022.g.	28
Tablica 19. Potpore za rođenje djece za 2022.g.	29
Tablica 20. Izvješće o komunalnom otpadu za 2022.g.	33
Tablica 21. Račun dobiti i gubitka za 2022.g. promatranih tvrtki	38
Tablica 22. Ulaganja u osnovna sredstva	45
Tablica 23. Projekcija prihoda od prodaje putničkih karata.....	46
Tablica 24. Projekcija prihoda od autobusnog kolodvora.....	47
Tablica 25. Projekcija prihoda od planiranih djelatnosti.....	48
Tablica 26. Projekcija troškova zaposlenika	49
Tablica 27. Projekcija ulaganja prema izvorima sredstava	49
Tablica 28. Projekcija amortizacije	50
Tablica 29. projekcija otplate kredita uz kamatnu stopu od 3,00%, godišnja otplata.....	51
Tablica 30. Projekcija materijalnih rashoda	52
Tablica 31. Projekcija ukupnih rashoda	53
Tablica 32. Projekcija računa dobiti i gubitka.....	54

Tablica 33. Porez na dobit bez štita kamata	55
Tablica 34. Ekonomski novčani tok	56
Tablica 35. Novčani tijek iz poslovnih aktivnosti	57
Tablica 36. Novčani tijek projekta	58
Tablica 37. Projekcija računa dobiti i gubitka.....	59
Tablica 38. Novčani tijek projekta, analiza osjetljivosti	60
Slika 1. Broj odgojno-obrazovnih institucija na promatranom području.....	9
Slika 2. Struktura proračuna za 2023.g.	19
Slika 3. Struktura proračunskih rashoda za 2023.	20
Slika 4. Medijalna cijena stana po kvadratnom metru	31